

राष्ट्रीय बातम्या

केंद्राने नागरिकत्व दुरुस्ती कायदा (CAA) लागू केला

- नागरिकत्व सुधारणा कायदा (CAA), 2019 मध्ये मंजूर करण्यात आला, ज्याचा उद्देश पाकिस्तान, अफगाणिस्तान आणि बांगलादेशमधील धार्मिक छळामुळे भारतात स्थलांतरित झालेल्या हिंदू, शीख, बौद्ध, जैन, पारशी आणि ख्रिश्चनांसाठी भारतीय नागरिकत्व जलद करणे आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- सोमवारी, केंद्राने लोकसभा निवडणुकीच्या वेळापत्रकाच्या घोषणेपूर्वी आणि आदर्श आचारसंहितेच्या अंमलबजावणीपूर्वी CAA नियम अधिसूचित केले.
- अर्जदारांच्या सोयीसाठी गृह मंत्रालयाने ऑनलाइन पोर्टल सुरू केले आहे.
- हा कायदा मुस्लिमांना त्याच्या कार्यक्षेत्रातून वगळतो आणि अर्जदारांनी प्रवासी कागदपत्रांशिवाय भारतात प्रवेश करण्याचे वर्ष घोषित केले पाहिजे.
- या कायद्याची अंमलबजावणी करण्यास उशीर झाला, ज्यामध्ये आसाम आणि त्रिपुरा सारख्या भाजपशासित राज्यांसह निषेध करण्यात आला, जेथे बांगलादेशी स्थलांतरितांच्या संभाव्य ओघाला कायदेशीर मान्यता देण्यासाठी हिंदू समुदायांनी विरोध केला.

समितीने एकाचवेळी मतदान घेण्याची शिफारस केली आहे

- माजी राष्ट्रपती रामनाथ कोविंद यांच्या अध्यक्षतेखालील उच्चस्तरीय समितीने एकाचवेळी निवडणुका घेण्याची शिफारस केली आहे.
- शिफारशीमध्ये टप्प्याटप्प्याने विचार केला जातो: प्रथम लोकसभा आणि राज्य विधानसभा, त्यानंतर सार्वत्रिक निवडणुकांच्या 100 दिवसांच्या आत नगरपालिका आणि पंचायत निवडणुका.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- समितीने 18,000 पानांचा विस्तृत अहवाल अध्यक्ष द्रौपदी मुर्मू यांना सादर केला, परंतु 321 पृष्ठांची संक्षिप्त आवृत्ती लोकांसाठी उपलब्ध आहे.

- 22 वा कायदा आयोग देखील या मुद्द्याचे परीक्षण करत आहे आणि 2029 च्या सार्वत्रिक निवडणुकीच्या चक्रापासून त्याची शिफारस करण्याची शक्यता आहे.
- सुचविलेल्या पद्धतीमध्ये प्रत्येक सार्वत्रिक निवडणुकीनंतर एक 'नियुक्त तारीख' सेट करणे, निवडणुका समक्रमित करण्यासाठी नवीन निवडणूक चक्र सुरू करणे समाविष्ट आहे.
- 'नियुक्त तारखे'नंतर स्थापन झालेल्या राज्य विधानसभा लोकसभा निवडणुकीच्या चक्राशी संरेखित होऊन, त्यानंतरच्या सार्वत्रिक निवडणुकांपूर्वी संपतील.
- त्रिशंकू सभागृह किंवा अविश्वास प्रस्तावाच्या बाबतीत ताज्या लोकसभा निवडणुका होऊ शकतात, परंतु सभागृहाचा कार्यकाळ आधीच्या पूर्ण मुदतीच्या कालबाह्य कालावधीपुरता मर्यादित असेल.
- कलम 83 आणि 172 मध्ये घटनात्मक दुरुस्त्या प्रस्तावित आहेत, ज्यांना राज्यांकडून मान्यता आवश्यक नाही.
- पंचायत आणि नगरपालिका निवडणुकांसाठी कलम 324A आणि कलम 325 मध्ये सुधारणा करण्याची शिफारस करण्यात आली आहे आणि एक समान मतदार यादी आणि मतदार ओळखपत्रे तयार करणे आवश्यक आहे, ज्यांना राज्यांनी मान्यता देणे आवश्यक आहे.
- वारंवार होणाऱ्या निवडणुकांमुळे विविध भागधारकांवरील भार कमी करण्याचा या समितीचा उद्देश आहे आणि एकाचवेळी निवडणुकांचे चक्र पुनर्संचयित करण्यासाठी एक यंत्रणा सुचवते.
- शिफारशींचे उद्दिष्ट राज्यघटनेत किमान दुरुस्त्या आहेत आणि भाजप आणि नॅशनल पीपल्स पार्टीसह संपर्क केलेल्या 47 पैकी 32 राजकीय पक्षांकडून त्यांना पाठिंबा मिळाला आहे.

राष्ट्रीय गती प्रजनन पीक सुविधा

- केंद्रीय विज्ञान आणि तंत्रज्ञान मंत्री यांनी नुकतेच मोहाली येथील प्रतिष्ठित राष्ट्रीय कृषी-अन्न जैवतंत्रज्ञान संस्था (NABI) येथे "नॅशनल स्पीड ब्रीडिंग क्रॉप फॅसिलिटी" चे उद्घाटन केले.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- ही सुविधा गहू, तांदूळ, सोयाबीन, वाटाणा आणि टोमॅटो या पिकांच्या नवीन जाती विकसित करण्यासाठी समर्पित आहे.

- हे बारकाईने नियंत्रित वातावरणाद्वारे दरवर्षी चार पीक पिढ्या प्राप्त करते.
- कृषी आणि जैवतंत्रज्ञान संशोधकांना पीक वाण वाढविण्यात मदत करणे, वनस्पती प्रजनन करणाऱ्यांना मदत करणे आणि शेतकऱ्यांना उच्च उत्पादन देणाऱ्या आणि पौष्टिकदृष्ट्या समृद्ध वाणांचा अवलंब करण्यात मदत करणे हे प्राथमिक उद्दिष्ट आहे.
- पंजाब, हिमाचल प्रदेश, हरियाणा आणि J&K च्या UT सारख्या उत्तर भारतीय राज्यांसाठी ही सुविधा विशेषतः महत्त्वपूर्ण आहे.
- NABI चे तंत्रज्ञान हवामान-प्रतिरोधक पिकांच्या विकासास सुलभ करते, शेतकऱ्यांना हंगामी मर्यादांपासून मुक्त करते.
- हे वर्षभर शेती करण्यास सक्षम करते, अन्न सुरक्षा आणि आर्थिक स्थिरता वाढवते.

NABI बदल:

- NABI ही भारतातील पहिली कृषी-अन्न जैवतंत्रज्ञान संस्था आहे, जी 18 फेब्रुवारी 2010 रोजी स्थापन झाली.
- भारतातील कृषी-अन्न क्षेत्राचा कायापालट करण्याचे उद्दिष्ट आहे.
- NABI कृषी जैवतंत्रज्ञान, अन्न आणि पौष्टिक जैव तंत्रज्ञानावर लक्ष केंद्रित करते.
- संशोधनाद्वारे दर्जेदार अन्न आणि पोषणासाठी नाविन्यपूर्ण उपाय प्रदान करणे हे त्याचे उद्दिष्ट आहे.
- NABI चे राष्ट्रीय आणि आंतरराष्ट्रीय संस्था आणि उद्योगांशी मजबूत संबंध आहेत.
- शेजारच्या संस्थांसह मोहाली, पंजाबमधील "नॉलेज सिटी" च्या कृषी-फूड क्लस्टरमध्ये स्थित आहे.
- NABI ने 'अटल जय अनुसंधान बायोटेक (UNaTI) मिशन,' 'पोषण अभियान' आणि जम्मू आणि काश्मीर, लडाख, हिमाचल प्रदेश, पंजाब आणि हरियाणा यांसारख्या प्रदेशांमध्ये बायोटेक किसान हबची स्थापना यासारख्या उपक्रमांमध्ये महत्त्वपूर्ण योगदान दिले आहे.

महाराष्ट्र राज्य बातम्या

2035 पर्यंत राज्याची अर्थव्यवस्था \$2 ट्रिलियन होईल: उपमुख्यमंत्री

- महाराष्ट्राचे उपमुख्यमंत्री देवेन्द्र फडणवीस म्हणाले की, राज्य सरकार विविध गुंतवणूक आणि धोरणात्मक उपाययोजनांद्वारे 2035 पर्यंत 2 ट्रिलियन डॉलर (सुमारे 165 लाख कोटी) सकल देशांतर्गत उत्पादन

(जीडीपी) साध्य करण्यासाठी वेगवान आर्थिक विकासाची योजना आखत आहे.

प्रमुख धोरणे:

उत्पादनाला चालना:

- वस्तोद्योग, फार्मास्युटिकल्स आणि माहिती तंत्रज्ञान यासारख्या उच्च विकास क्षमता असलेल्या क्षेत्रांना प्राधान्य द्या. देशांतर्गत उत्पादनाला प्रोत्साहन द्या आणि परदेशी गुंतवणूक आकर्षित करा.

पायाभूत सुविधांचा विकास:

- कनेक्टिव्हिटी सुधारण्यासाठी आणि व्यापार सुलभ करण्यासाठी रस्ते, पूल आणि हाय-स्पीड रेल्वे यासारख्या पायाभूत सुविधा प्रकल्पांमध्ये मोठ्या प्रमाणात गुंतवणूक करा.

एमएसएमई आणि स्टार्टअप्स:

- सूक्ष्म, लघु आणि मध्यम उद्योग (एमएसएमई) आणि स्टार्टअप्साठी एक सहाय्यक वातावरण तयार करा. क्रेडिटमध्ये प्रवेश प्रदान करा, नियम सुलभ करा आणि नवकल्पना प्रोत्साहन द्या.

मानवी भांडवल विकास:

- विकसित होत असलेल्या अर्थव्यवस्थेच्या गरजा पूर्ण करू शकणारे कुशल कामगार निर्माण करण्यासाठी शिक्षण आणि कौशल्य विकास कार्यक्रमांमध्ये गुंतवणूक करा.

शाश्वत वाढ:

- आर्थिक वाढ पर्यावरणीयदृष्ट्या शाश्वत असल्याची खात्री करा. अक्षय ऊर्जा स्रोतांना प्रोत्साहन द्या आणि हरित तंत्रज्ञानाचा अवलंब करा.

गुजरात, कर्नाटक किंवा यूपीपेक्षा महाराष्ट्रात जास्त एफडीआय आले आहे

- राज्य हे देशाच्या अर्थव्यवस्थेचे इंजिन असल्याचे महाराष्ट्राचे उपमुख्यमंत्री म्हणाले.
- महाराष्ट्राने गुजरात, कर्नाटक किंवा उत्तर प्रदेशपेक्षा जास्त थेट परकीय गुंतवणूक (FDI) मिळवली आहे.
- पुण्यातील भांडारकर प्राच्यविद्या संशोधन संस्थेत 'विकसित भारत' कार्यक्रमात ते बोलत होते.

बदल:

- यापूर्वी पॉलिसी पॅरालिसिसमुळे एफडीआयचा ओघ कमी होता.
- मात्र, पंतप्रधान मोदींनी 'परफॉर्म, रिफॉर्म आणि ट्रान्सफॉर्म' मॉडेलवर भर देत देशाला प्रगतीच्या मार्गावर नेण्यास सुरुवात केली आहे.
- आता महाराष्ट्र हे भारतीय अर्थव्यवस्थेचे इंजिन आहे आणि महाराष्ट्राशिवाय देशाचा विकास होऊ शकत नाही.

महाराष्ट्रातील रत्नागिरी गावात 10,000 वर्षे जुनी कोरीव दगडी शिल्प सापडले आहे.

- रत्नागिरी जिल्ह्यात सुमारे 10,000 वर्षे जुने असू शकलेले आठ जियोग्लिफ्स आढळले आहेत असे एका मानववंशशास्त्रज्ञाने म्हटले आहे.
- त्यापैकी सात ज्यापैकी एक 17 फुटांचे शिल्प आहे दापोली तालुक्यातील उंबार्ले गावात, तर आठवा मंडणगड तालुक्यातील बोरखात गावात सापडला आहे.

बद्दल:

- जिओग्लिफ्स हे प्रागैतिहासिक रॉक आर्टच्या कोरीव कामांचे एक प्रकार आहेत.
- त्यांचे समूह महाराष्ट्र आणि गोव्यात कोकण किनारपट्टीच्या 900 किमी पसरलेले आहेत.
- रत्नागिरी जिल्ह्यात 70 साईट्सवर अशा प्रकारच्या 1,500 हून अधिक कलाकृती आहेत.
- यापैकी सात स्थळे युनेस्कोच्या तात्पुरत्या जागतिक वारसा यादीत आहेत.

मुंबई कोस्टल रोडचे उद्घाटन

- दक्षिण मुंबईतील वरळी आणि मरीन ड्राइव्ह दरम्यानच्या कोस्टल रोडचा दक्षिणेकडील कॉरिडोर, ज्याला मुंबई कोस्टल रोड प्रोजेक्ट फेज 1 म्हणूनही ओळखले जाते, सोमवारी, 11 मार्च रोजी वाहतुकीसाठी खुले केले जाणार आहे.

मुंबई कोस्टल रोड प्रकल्प टप्पा 1

- मुंबई कोस्टल रोडचे बांधकाम 13 ऑक्टोबर 2018 रोजी सुरू झाले होते आणि त्याची अंदाजित किंमत 12,721 कोटी रुपये होती.
- धर्मवीर संभाजी महाराज कोस्टल रोडलगत 320 एकरांवर जागतिक दर्जाचे सेंट्रल पार्क उभारण्यात येणार असल्याचे एकनाथ शिंदे यांनी सांगितले.
- पहिल्या टप्प्यात 10.5 किलोमीटर लांबीचा हा मार्ग वाहतुकीसाठी खुला करण्यात येणार आहे. वाहनधारक वरळी सीफेस, हाजी अली इंटरचेंज आणि अमरसन इंटरचेंज पॉईंटवरून कोस्टल रोडमध्ये प्रवेश करू शकतात आणि मरीन लाइन्समधून बाहेर पडू शकतात.

महत्त्वाचे मुद्दे:

गती मर्यादा:

- सरळ रस्ता: 80 किमी/तास
- बोगदा: 60 किमी/तास
- प्रवेश/निर्गमन बिंदू आणि वळणे: 40 किमी/तास

रहदारी निर्बंध:

- फक्त आठवड्याचे दिवस (सोम-शुक्र) उघडा, सकाळी 6 ते रात्री 8
- मार्गावर थांबणे, वाहने बाहेर पडणे किंवा फोटो काढण्यास मनाई आहे
- प्रतिबंधित वाहने: अवजड वाहने (बेस्ट आणि एसटी बसेस वगळता), ट्रॅलर, ट्रॅक्टर, चांगले वाहक (प्रवासी वगळता)

राष्ट्रीय महिला आणि मुली एचआयव्ही/एडस जागरूकता दिवस

- 10 मार्च हा राष्ट्रीय महिला आणि मुली HIV/AIDS जागरूकता दिवस (NWGHAAD) म्हणून साजरा केला जातो.
- हा दिवस महिला आणि मुलींवर एचआयव्ही/एडसचा प्रभाव आणि प्रतिबंध, चाचणी, काळजी आणि उपचारांचे महत्त्व अधोरेखित करतो.
- हा दिवस पहिल्यांदा 2005 मध्ये साजरा करण्यात आला.

थीम:

- NWGHAAD 2024 ची थीम आहे: "प्रत्येक वयात प्रतिबंध आणि चाचणी. प्रत्येक टप्प्यावर काळजी आणि उपचार".

महाराष्ट्राने सर्व सरकारी कागदपत्रांवर आईचे नाव अनिवार्य केले आहे

- महाराष्ट्र मंत्रिमंडळाने सर्व सरकारी कागदपत्रांवर आईचे नाव अनिवार्य करण्याचा निर्णय घेतला आहे.
- हा नियम 1 मे 2024 पासून लागू होईल.
- जन्म प्रमाणपत्रे, शाळेचे रेकॉर्ड, मालमत्तेची कागदपत्रे, आधार कार्ड आणि पॅन कार्डसह विविध कागदपत्रांवर नवीन आवश्यकता लागू होते.
- हे पाऊल लैंगिक समानतेला प्रोत्साहन देण्याच्या दिशेने एक पाऊल म्हणून पाहिले जाते.

धारावी पुनर्विकास प्रकल्पाने व्यापक सर्वेक्षण सुरू केले

- धारावी पुनर्विकास प्रकल्प 18 मार्च रोजी एक मोठे सर्वेक्षण सुरू करेल.
- या उपक्रमाचा उद्देश प्रकल्पाच्या पुनर्वसन कार्यक्रमासाठी पात्रता निश्चित करण्यासाठी धारावीतील प्रत्येक निवासस्थानावरील तपशील गोळा करणे हा आहे.
- सर्वेक्षण कमला रमण नगरमध्ये सुरू होईल आणि प्रत्येक झोपडीला क्रमांक देऊन संपूर्ण परिसराचे लेझर मॅपिंग केले जाईल.

- कार्यक्षमतेची खात्री करण्यासाठी आणि डिजिटल संग्रहण तयार करण्यासाठी मोबाईल ॲप वापरून माहिती डिजिटल पद्धतीने संकलित केली जाईल - धारावीसाठी हा पहिला प्रकार आहे.
- प्रकल्पाच्या पुनर्वसन लाभांसाठी निवासी पात्रता ठरवण्यासाठी राज्य सरकार सर्वेक्षण डेटा वापरेल.

पुण्यातील चांदणी चौक आणि वाघोलीपर्यंत मेट्रो रेल्वेच्या विस्तारास महाराष्ट्र सरकारने मान्यता दिली आहे.

- पुणे मेट्रो रेल्वेचा चांदणी चौक आणि वाघोलीपर्यंत विस्तार करण्यास महाराष्ट्र सरकारने मान्यता दिली आहे.
- या विस्ताराचा उद्देश वाहतूक कोंडी सुधारणे आणि रहिवाशांना अधिक पर्यावरणपूरक प्रवास प्रदान करणे हे आहे.
- दोन शाखा:
- वनाझ ते चांदणी चौक (1.12 किमी) 2 स्थानके
- रामवाडी ते वाघोली (11.63 किमी) 11 स्थानके
- एकूण लांबी: 12.75 किमी, पूर्णपणे उंच
- अंदाजे खर्च: रु. 3,756.58 कोटी
- या प्रकल्पामुळे पुण्याच्या वाहतूक व्यवस्थेला मोठा फायदा होण्याची अपेक्षा आहे.

मुंबईतील 300 एकरच्या उद्यानाला महाराष्ट्र मंत्रिमंडळाची मंजूरी; अयोध्येतील यात्रेकरूंसाठी अतिथीगृह

- महाराष्ट्र मंत्रिमंडळाने नुकतीच सार्वजनिक कल्याणाच्या उद्देशाने दोन प्रस्तावांना मंजूरी दिली.
- त्यापैकी एक म्हणजे न्यूयॉर्कच्या सेंट्रल पार्कच्या अनुषंगाने मुंबईतील 300 एकरांच्या विशाल उद्यानाचा विकास.
- यामुळे शहराच्या रहिवाशांना आवश्यक असलेली हिरवीगार जागा उपलब्ध होऊ शकते.
- इतर उपक्रमात अयोध्येमध्ये एक अतिथीगृह बांधण्याचा समावेश आहे, जे उत्तर प्रदेशातील एक पवित्र शहर आहे, जे तेथे नुकत्याच उघडलेल्या राम मंदिराला भेट देणाऱ्या महाराष्ट्रातील यात्रेकरूंना सेवा देण्यासाठी आहे.

'मुख्यमंत्री सौर उद्योग उत्थान प्रकल्प' या प्रकल्पाची घोषणा

- सरकारने जाहीर केल्यानुसार महाराष्ट्रातील उद्योगांना सार्वजनिक-खाजगी भागीदारीद्वारे रूफटॉप सौर प्रकल्प प्राप्त होतील.
- राज्याचे मुख्यमंत्री आणि उपमुख्यमंत्री यांनी सूक्ष्म, लघु आणि मध्यम उद्योगांसाठी (MSME) 400 मेगावॉट सोलररायझेशन प्रकल्प अलीकडेच लॉंच केल्यानंतर हा उपक्रम पुढे आला आहे.
- 'मुख्यमंत्री सौर उद्योग उत्थान प्रकल्प' या नावाने ओळखला जाणारा हा प्रकल्प महात्मा फुले अक्षय ऊर्जा आणि पायाभूत सुविधा तंत्रज्ञान लिमिटेड (MAHAPREIT) द्वारे राबविण्यात येत आहे.
- वीज खर्च कमी करण्याचा मार्ग म्हणून राज्यातील उद्योगांसाठी सौर रूफटॉप प्रकल्पांच्या महत्त्वावर मुख्यमंत्र्यांनी भर दिला आहे.
- या उपक्रमामुळे महाराष्ट्रातील उद्योगांना पारंपारिक ग्रीडद्वारे पुरवल्या जाणाऱ्या वीजेवरील अवलंबित्व कमी करून आणि एकूण वीज खर्च कमी करून त्यांना महत्त्वपूर्ण लाभ मिळण्याची अपेक्षा आहे.

सौम्या स्वामीनाथन यांना यशवंतराव चव्हाण राष्ट्रीय पुरस्कार

- डॉ.सौम्या स्वामीनाथन यांना नुकतेच यशवंतराव चव्हाण राष्ट्रीय पुरस्काराने सन्मानित करण्यात आले.
- हा प्रतिष्ठित पुरस्कार भारताच्या राष्ट्रीय एकात्मता, घटनात्मक मूल्ये आणि सामाजिक आणि आर्थिक विकासात महत्त्वपूर्ण योगदान देणाऱ्या व्यक्तींचा सन्मान करतो.
- स्वामिनाथन यांनी एचआयव्ही आणि क्षयरोग संशोधनात केलेल्या व्यापक कार्यासह, कोविड-19 महामारीच्या काळात त्यांच्या नेतृत्वामुळे त्या या पुरस्काराच्या पात्र ठरल्या.
- मुंबईत हा पुरस्कार सोहळा पार पडला.
- तुम्हाला माहित आहे का?
- त्या एक प्रसिद्ध बालरोगतज्ञ आहेत आणि जागतिक आरोग्य संघटनेच्या माजी मुख्य शास्त्रज्ञ होत्या.

महाराष्ट्र सरकार नाबार्डकडून 15,000 कोटी रुपयांचे कर्ज घेणार आहे

- राज्यातील सिंचन प्रकल्पांना गती देण्यासाठी नाबार्ड (नॅशनल बँक फॉर ॲग्रीकल्चर अँड रुरल

डेव्हलपमेंट) कडून 15,000 कोटी रुपये कर्ज घेण्याची महाराष्ट्र सरकारची योजना आहे.

- या कर्जाचा वापर 75 सिंचन प्रकल्प पूर्ण करण्यासाठी आणि अतिरिक्त 155 प्रकल्पांसाठी कालवे आणि वितरिका बांधण्यासाठी केला जाईल.

बद्दल:

- सिंचन क्षमता सुधारणे आणि अधिक जमीन ओलिताखाली आणून शेतकऱ्यांना फायदा मिळवून देणे हा प्रकल्पाचा उद्देश आहे.
- 37 सिंचन प्रकल्प पूर्ण करण्यासाठी पहिल्या टप्प्यात 7,500 कोटी रुपये मंजूर करून टप्प्याटप्प्याने कर्ज मिळणार आहे.
- या उपक्रमामुळे जवळपास 28.7 लाख हेक्टर जमिनीसाठी अतिरिक्त सिंचन क्षमता निर्माण होण्याची अपेक्षा आहे.

आश्रमशाळांमध्ये सिकलसेल चाचणी अनिवार्य

- नाशिक जिल्ह्यातील आश्रमशाळांमध्ये लवकरच सिकलसेल चाचणी सक्तीची करण्यात येणार असल्याचे केंद्रीय आदिवासी व्यवहार राज्यमंत्री डॉ.भारती पवार यांनी सांगितले.
- सिकलसेल अॅनिमिया हा बहुतांशी आदिवासींमध्ये आढळून येतो आणि त्यामुळे जिल्हा रुग्णालयात या चाचण्या मोफत केल्या जात आहेत.

बद्दल:

- ट्रायबल कोऑपरेटिव्ह मार्केटिंग डेव्हलपमेंट फेडरेशन ऑफ इंडिया लिमिटेड (ट्रिफेड), आदिवासी व्यवहार मंत्रालयाच्या अंतर्गत आहे.

सिकलसेल रोग (SCD)

- लाल रक्तपेशींवर परिणाम करणारे अनुवांशिक रक्त विकार.
- असामान्य हिमोग्लोबिनमुळे लाल रक्तपेशी ताठ आणि सिकल-आकाराच्या बनतात.
- सिकलसेल्स रक्तप्रवाह रोखतात, ज्यामुळे वेदना, थकवा आणि अवयवांचे नुकसान होते.
- उपचारांचा उद्देश लक्षणे व्यवस्थापित करणे आणि गुंतागुंत टाळण्यासाठी आहे.
- SCD साठी सध्या बोन मॅरो ट्रान्सप्लांट हा एकमेव इलाज आहे.

नॅशनल गुड समरिटन डे

- नॅशनल गुड समरिटन डे दरवर्षी 13 मार्च रोजी साजरा केला जातो.
- बदल्यात कशाचीही अपेक्षा न करता गरजूंना मदत करणाऱ्या लोकांना ओळखण्याचा हा दिवस आहे.
- या दिवसाचे नाव बायबलमधील गुड शोर्मॅरिटनच्या बोधकथेवरून देण्यात आले आहे, जे एका जखमी अनोळखी व्यक्तीला मदत करणाऱ्या प्रवाशाची कथा सांगते.
- क्रीडा पत्रकार आणि मानवतावादी चाड पॉवेलिन यांच्या जीवनाच्या सन्मानार्थ हा दिवस पहिल्यांदा युनायटेड स्टेट्स व्हाईट हाऊसने 1996 मध्ये ओळखला होता.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- दयाळूपणा आणि दानशूरपणाला प्रोत्साहन देणे: हा लोकांना इतरांप्रती अधिक उपयुक्त आणि दयाळू होण्यासाठी प्रोत्साहित करतो.
- निःस्वार्थ कृत्यांचा सन्मान करतो: जे अनोळखी लोकांना मदत करण्यासाठी त्यांच्या मार्गाने जातात त्यांना ओळखतो.
- समुदायाचे महत्त्व: एकमेकांना मदत करणे आणि एक मजबूत समुदाय तयार करण्याचे मूल्य हायलाइट करतो.

अहमदनगरचे नाव बदलून अहिल्यानगर करण्यास महाराष्ट्र मंत्रिमंडळाने मंजुरी दिली

- महाराष्ट्र मंत्रिमंडळाने अहमदनगर शहर आणि जिल्ह्याचे नाव बदलून अहिल्यानगर करण्यास मान्यता दिली आहे.
- या निर्णयामुळे 18व्या शतकातील वीर राणी अहिल्याबाई होळकर यांचा सन्मान करण्यात आला

आहे, ज्या त्यांच्या मजबूत नेतृत्वासाठी आणि प्रगतीशील धोरणांसाठी ओळखल्या जातात.

- हे नामांतर सांस्कृतिक संबंधांचे पुनर्मूल्यांकन आणि ऐतिहासिक व्यक्तींचा सन्मान करण्याकडे राज्याचा कल दर्शवते.
- शहरे आणि महत्त्वाच्या खुणा पुनर्नामित करण्याच्या मागील पुढाकारांशी हे पाऊल संरेखित करते.

महाराष्ट्र मंत्रिमंडळाने मुंबईतील 8 रेल्वे स्थानकांच्या नामांतराला मंजूरी दिली

- महाराष्ट्र मंत्रिमंडळाने मुंबईतील आठ रेल्वे स्थानकांचे नाव बदलण्याचा निर्णय घेतला ज्यांची नावे ब्रिटिश वसाहती काळातील आहेत.
- याचा उद्देश भारतीय इतिहास आणि संस्कृतीचे प्रतिबिंब आहे.
- या रेल्वे स्थानकांमध्ये हे समाविष्ट आहे:
 - करी रोडचे नामांतर लालबाग झाले
 - सेंट्रल रोडचे नामांतर डोंगरी झाले
 - मरीन लाइन्सचे नामांतर मुंबादेवी झाले
 - चर्नी रोडचे नामांतर गिरगाव झाले
 - कॉटन ग्रीनचे नामांतर काळाचौकी झाले
 - डॉकयार्ड रोडचे नामांतर माझगाव झाले
 - किंग सर्कलचे नामांतर तीर्थकर पार्श्विनाथ झाले
 - मुंबई सेंट्रल स्टेशनचे नामांतर नाना जगन्नाथ शंकरशेठ स्टेशन झाले,

टीप:

मुंबई सेंट्रल स्थानकाचे नाव बदलून नाना जगन्नाथ शंकरशेठ स्थानकासाठी रेल्वे मंत्रालयाची मंजूरी आवश्यक आहे.

महाराष्ट्र 17,000 कोटी रुपयांचे कर्ज घेणार आहे

- महाराष्ट्र राज्य मंत्रिमंडळाने राज्यभरात कृषी सौर पंपांचे जाळे मजबूत करण्यासाठी 17,000 कोटी रुपयांचे कर्ज घेण्यास मान्यता दिली आहे.
- या उपक्रमाचा उद्देश सिंचन सुधारणे आणि शेतकऱ्यांसाठी ग्रीडद्वारे पुरवल्या जाणाऱ्या विजेवरील अवलंबित्व कमी करणे हा आहे.
- दोन संस्थांकडून निधी येईल:
 - आशियाई विकास बँक (ADB) - रु 8,109 कोटी
 - एशियन इन्फ्रास्ट्रक्चर इन्व्हेस्टमेंट बँक (AIIB) - रु. 9,020 कोटी
- प्रकल्पाचे उद्दिष्ट आहे:
 - सौरऊर्जेवर चालणारे कृषी पंप वितरित करणे
 - कृषी वीज वाहिन्यांचे सौरीकरण करणे

एअरपोर्ट कौन्सिल इंटरनॅशनलने मुंबई विमानतळाला आशिया पॅसिफिक प्रदेशातील सर्वोत्तम म्हणून जाहीर केले

- मुंबईतील छत्रपती शिवाजी महाराज आंतरराष्ट्रीय विमानतळ (CSMIA) हे आशिया-पॅसिफिक प्रदेशातील सर्वोत्कृष्ट विमानतळ म्हणून दरवर्षी 40 दशलक्ष प्रवाशांना हाताळण्यासाठी ओळखले गेले आहे.
- एअरपोर्ट्स कौन्सिल इंटरनॅशनल (ACI) द्वारे प्रदान करण्यात आलेली ही प्रतिष्ठित पदवी, CSMIA च्या सलग सातव्या वर्षी ही मान्यता प्राप्त करत आहे.
- ACI च्या विमानतळ सेवा गुणवत्ता (ASQ) कार्यक्रमाद्वारे प्रवाशांचा अभिप्राय विजेता निश्चित करतो.
- हा पुरस्कार CSMIA ची अपवादात्मक ग्राहक अनुभव प्रदान करण्याची वचनबद्धता आणि सतत सुधारणा करण्यासाठीचे समर्पण ठळक करतो.

सर्व शाळांना 25% आरटीई कोट्यातील प्रवेशांसाठी नोंदणी करण्यास सांगितले आहे

- महाराष्ट्र शालेय शिक्षण आणि सहाय्य विभागाने राज्यातील सर्व शाळांनी 25% शिक्षण हक्क (RTE) कोट्यातील प्रवेशांसाठी नोंदणी करणे अनिवार्य केले आहे.
- हा उपक्रम खाजगी शाळांमधील वंचित पार्श्वभूमीतील पात्र विद्यार्थ्यांना प्रवेश पातळीपासून इयत्ता आठव्यापर्यंत मोफत शिक्षण सुनिश्चित करतो.

महाराष्ट्रातील 80 गावे, शहरे मुस्लिम राजांच्या नावे; 32 औरंगजेबाच्या नावावर

- महाराष्ट्रातील सुमारे 80 गावे आणि शहरे राज्याच्या काही भागांवर राज्य करणाऱ्या मुस्लिम शासकांची नावे आहेत.
- या शासकांमध्ये मुघल, आदिलशाही आणि निजामशाही यांचा समावेश होतो. विशेष म्हणजे, औरंगजेब, ज्याला अनेकदा वादग्रस्त व्यक्तिमत्व म्हणून पाहिले जाते, त्याच्या नावावर सर्वाधिक नामांकित ठिकाणे (32) आहेत, त्यानंतर जहांगीर (21) आहेत.

बद्दल:

- ही नावे महाराष्ट्राचा दीर्घ आणि गुंतागुंतीचा इतिहास दर्शवतात. जिथे मुस्लिम राजवटीने चिरस्थायी छाप सोडली.

- नामकरणाच्या शैली सहसा संयोजन असतात, काही ठिकाणे थेट शासकांच्या नावावर ठेवतात (औरंगाबाद) आणि इतर शासकांचे नाव वर्णनात्मक शब्दासह समाविष्ट करतात (शाहजहानपूर चकला).

"नाऊ (Now)": महावितरणच्या ग्राहकांना मदत करण्यासाठी ऊर्जा चॅटबॉट

- MSEDCL ने "नाऊ (Now)" नावाची एक नाविन्यपूर्ण चॅटबॉट सेवा सुरू केली आहे, ज्यामुळे त्यांच्या ग्राहकांना त्यांचे वीज खाते व्यवस्थापित करण्यासाठी वापरकर्ता-अनुकूल आणि परस्परसंवादी प्लॅटफॉर्मसह सक्षम बनवले आहे.
- हा चॅटबॉट रीअल-टाइम समर्थन देण्यासाठी आणि ग्राहकांच्या प्रश्नांना कार्यक्षमतेने संबोधित करण्यासाठी कृत्रिम बुद्धिमत्तेचा लाभ घेतो.

आताची प्रमुख कार्यक्षमता:

- 24/7 प्रवेशयोग्यता
- बहुभाषिक समर्थन
- सरलीकृत बिल व्यवस्थापन
- प्रॉम्प्ट आउटटेज रिपोर्टिंग
- माहितीपूर्ण प्रश्नोत्तरे समर्थन

बुलढाण्यातील रेल्वे मार्गाचा 50% खर्च राज्य उचलणार

- महाराष्ट्र राज्य मंत्रिमंडळाने बुलढाणा जिल्ह्यातील जालना ते खामगाव दरम्यानच्या नवीन रेल्वे मार्गाच्या खर्चाचा 50% हिस्सा उचलण्यास मान्यता दिली आहे.

बद्दल:

- 162 किमी लांबीच्या या मार्गासाठी एकूण 4,907 कोटी रुपयांचा आर्थिक परिव्यय आहे, त्यापैकी 2,453 कोटी रुपये महाराष्ट्र सरकार भरणार आहे.
- जालना ते खामगाव ही ब्रॉडगेज लाईन टाकण्यासाठी मध्य रेल्वेने डीपीआर सादर केला आहे.

जागतिक ग्राहक हक्क दिन

- जागतिक ग्राहक हक्क दिन हा 15 मार्च रोजी होणारा वार्षिक कार्यक्रम आहे.
- ग्राहक हक्कांबद्दल जागरूकता निर्माण करण्याचा आणि जगभरातील ग्राहकांना सक्षम करण्याचा हा दिवस आहे.

थीम 2024:

- या वर्षीची थीम "ग्राहकांसाठी योग्य आणि जबाबदार AI" आहे.

- हे आर्टिफिशियल इंटेलिजन्स (AI) चा ग्राहकांवर होणारा प्रभाव आणि नैतिक आणि पारदर्शक पद्धतींच्या गरजेवर लक्ष केंद्रित करते.

इतिहास:

- 1962 मध्ये अध्यक्ष जॉन एफ. केनेडी यांच्या ग्राहक हक्कांवरील भाषणातून प्रेरित होऊन, ग्राहक चळवळीने 1983 मध्ये जागतिक ग्राहक हक्क दिन साजरा करण्यास सुरुवात केली.

महत्त्व:

- हा दिवस सूचित ग्राहक निवडींना प्रोत्साहन देतो, अयोग्य व्यवसाय पद्धतींविरुद्ध लढतो आणि ग्राहकांना त्यांच्या हक्कांबद्दल शिक्षित करतो.

जागतिक किडनी दिन 2024

- दरवर्षी मार्चच्या दुसऱ्या गुरुवारी म्हणजेच या वर्षी 14 मार्च 2024 रोजी साजरा केला जातो.

उद्दिष्ट:

- किडनीच्या आजारांच्या घटना आणि प्रभाव कमी करण्याबद्दल व्यक्तींना शिक्षित करण्याचा उद्देश आहे.
- हेल्थकेअर प्रोफेशनल आणि नेफ्रोलॉजिस्ट जागरूकता पसरवण्यात महत्त्वाची भूमिका बजावतात.

इतिहास:

- इंटरनॅशनल सोसायटी ऑफ नेफ्रोलॉजी आणि इंटरनॅशनल फेडरेशन ऑफ किडनी फाउंडेशन यांच्यातील सहकार्यातून उगम झाला.
- 2006 मध्ये 'तुमची किडनी ठीक आहे का?'

जागतिक किडनी दिन 2024 ची थीम:

- 'सर्वांसाठी किडनीचे आरोग्य - काळजी आणि इष्टतम औषध सरावासाठी समान प्रवेश प्रगत करणे.'
- सप्टेंबर 2023 मध्ये जागतिक किडनी दिन सुकाणू समितीच्या बैठकीत निवडले.

सर्वसमावेशकता सुनिश्चित करण्यासाठी, पक्षपात रोखण्यासाठी महाविद्यालयांमध्ये तृतीयपंथी सेल अनिवार्य करण्यात आला आहे

- महाराष्ट्र सरकारच्या 2024 च्या मार्गदर्शक तत्वांमध्ये सर्व महाविद्यालयांमध्ये तृतीयपंथी सेल तयार करणे अनिवार्य आहे.
- अधिक समावेशक शैक्षणिक वातावरण निर्माण करणे आणि तृतीयपंथी विद्यार्थ्यांविरुद्ध होणारा भेदभाव रोखणे हा यामागील उद्देश आहे.

- समुपदेशन, करिअर मार्गदर्शन आणि शैक्षणिक सहाय्य ऑफर करणाऱ्या समर्पित समन्वयकांसह **विद्यापीठ-स्तरीय सेल सर्वसमावेशक दृष्टिकोन प्रदान करतील.**
- **महाविद्यालयीन स्तरावरील सेल वॉचडॉग म्हणून काम करतील,** पूर्वग्रहमुक्त वातावरण सुनिश्चित करतील आणि मानसिक छळ सारख्या समस्यांचे निराकरण करतील.

देशातील पहिली एलएनजी बस मुंबईत दाखल झाली

- महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन महामंडळ (MSRTC) मुंबईत लिक्विफाइड नॅचरल गॅस (LNG) बसेस सुरू करत आहे.

या उपक्रमाचा उद्देश दुष्पट फायदा मिळवणे आहे:

- **कमी झालेले कार्बन उत्सर्जन:**
 - एलएनजी डिझेलपेक्षा कमी प्रदूषण करते, ज्यामुळे CO2 उत्सर्जनात 10% घट होण्याची शक्यता आहे.
 - हे वायू प्रदूषणाचा सामना करण्यास मदत करते आणि मुंबईला हरित बनवण्यास मदत करते.

खर्च बचत:

- MSRTC ला LNG वर स्विच करून इंधन खर्चात लक्षणीय बचत होण्याची अपेक्षा आहे.
- त्यांच्या 5,000 बसेसच्या ताफ्याचे डिझेल ते एलएनजीमध्ये रूपांतर करून 235 कोटी रुपयांची वार्षिक बचत करण्याचा त्यांचा प्रकल्प आहे.

एअर इंडियाची इमारत महाराष्ट्र सरकारकडे हस्तांतरित.

- भारत सरकारने मुंबईतील प्रतिष्ठित एअर इंडिया इमारतीची मालकी महाराष्ट्र राज्य सरकारकडे हस्तांतरित केली.
- या करारामध्ये महाराष्ट्राने ₹1,601 कोटींचे पेमेंट केले आणि एअर इंडिया असेट होल्डिंग कंपनी लिमिटेड (AIAHL) ची ₹298.42 कोटींची देणी माफ केली.
- हा निर्णय दीर्घ प्रक्रियेचा कळस दर्शवतो आणि दोन्ही पक्षांना फायदा होतो.
- महाराष्ट्र राज्य सचिवालयजवळ मुख्य मालमत्ता घेते, तर केंद्र सरकार थकबाकी मंजूर करते आणि नॉन-कोअर मालमत्ता शेड करते.

बद्दल:

- एअर इंडियाची मुळे 1932 मध्ये सापडतात, जेव्हा ते टाटा एअरलाइन्स म्हणून जेआरडी टाटा यांनी स्थापन केले होते.
- त्याची सुरुवात एअरमेल वाहून नेणाऱ्या सिंगल-इंजिन विमानाने झाली.
- दुसऱ्या महायुद्धानंतर ती सार्वजनिक कंपनी बनली आणि तिचे नाव बदलून एअर इंडिया ठेवण्यात आले.

जागतिक निद्रा दिन

- जागतिक निद्रा दिन मार्च विषुववृत्ताच्या आधी शुक्रवारी साजरा केला जातो (या वर्षी तो 15 मार्च आहे)
- झोपेच्या महत्त्वाबद्दल जागरुकता वाढवणारा हा जागतिक कार्यक्रम आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- हे वर्ल्ड स्लीप सोसायटी, पूर्वी वर्ल्ड असोसिएशन ऑफ स्लीप मेडिसिन (WASM) च्या वर्ल्ड स्लीप डे कमिटीने आयोजित केले आहे.
- पहिला जागतिक झोप दिवस 14 मार्च 2008 रोजी आयोजित करण्यात आला होता.

थीम:

- या जागतिक झोप दिनाची थीम आहे "जागतिक आरोग्यासाठी समभाग झोप"
- दिवस पुरेशा झोपेचे फायदे आणि झोप विकारांच्या नकारात्मक परिणामांना प्रोत्साहन देतो.
- झोपेचे औषध, प्रतिबंध आणि झोपेच्या समस्यांचे व्यवस्थापन याबद्दल लोकांना शिक्षित करणे हे त्याचे उद्दिष्ट आहे.

बद्दल:

- मार्च विषुव किंवा उत्तरेकडील विषुव हे पृथ्वीवरील विषुववृत्त आहे जेव्हा उपसौर बिंदू दक्षिण गोलार्ध सोडून खगोलीय विषुववृत्त ओलांडून पृथ्वीवरून दिसल्याप्रमाणे उत्तरेकडे जाताना दिसते.
- मार्च विषुववृत्तीला उत्तर गोलार्धात वर्नल इक्विनॉक्स (स्प्रिंग इक्विनॉक्स) आणि दक्षिण गोलार्धात शरद ऋतूतील विषुव (शरद विषुव) किंवा शरद विषुव म्हणून ओळखले जाते.

राष्ट्रीय लसीकरण दिवस

- 16 मार्च 1995 रोजी, भारत सरकारने देशातून या आजाराचे उच्चाटन करण्याचा पहिला प्रयत्न म्हणून पल्स पोलिओ लसीकरण कार्यक्रम सुरू केला.

- तेव्हापासून 16 मार्च हा राष्ट्रीय लसीकरण दिवस म्हणून साजरा केला जातो.

बद्दल:

- राष्ट्रीय लसीकरण दिनाचा उद्देश लसींच्या महत्त्वाविषयी जागरूकता वाढवणे आहे.
- हा गंभीर रोग टाळण्यासाठी लसीकरणाचे जीवनरक्षक फायदे ओळखतो.
- हा दिवस लोकांना लसीकरण करण्यासाठी आणि त्यांच्या लसीकरणावर अद्ययावत राहण्यासाठी प्रोत्साहित करतो.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- "दो बूंद जिंदगी की" या लसीकरण मोहिमेमध्ये 0 ते 5 वयोगटातील बालकांना लक्ष्य केले आहे आणि लसीचे दोन थेंबे सार्वजनिक आरोग्य केंद्रांवर तोंडी दिले जातात.

थीम:

- राष्ट्रीय लसीकरण दिन 2024 ची थीम आहे "लस सर्वांसाठी कार्य करते"

आंतरराष्ट्रीय बातम्या

याऊंडे घोषणा

- 11 आफ्रिकन देशांतील आरोग्य मंत्र्यांनी कॅमेरूनच्या याऊंडे येथे भेट घेतली आणि मलेरियामुळे होणारे मृत्यू संपविण्याचे वचन दिले.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- 2022 मध्ये, जागतिक स्तरावर मलेरियाची प्रकरणे 2019 मधील 233 दशलक्ष वरून 249 दशलक्ष इतकी वाढली.
- आफ्रिकेत, याच कालावधीत प्रकरणे 218 दशलक्ष वरून 233 दशलक्ष झाली.
- जागतिक मलेरिया प्रकरणांपैकी 94% आणि मलेरियाशी संबंधित मृत्यूंपैकी 95% आफ्रिकेत आहेत.
- 2022 मध्ये, मलेरियामुळे आफ्रिकेत अंदाजे 580,000 मृत्यू झाले.
- 2023 आफ्रिकन मलेरिया प्रगती अहवालानुसार, मलेरियाच्या घटनांमध्ये 7.6% आणि मृत्यूदर 11.3% ने घटला आहे, आफ्रिकन युनियनच्या अंतरिम उद्दिष्टांपेक्षा कमी आहे.

2030 पर्यंत मलेरियाचे नियंत्रण आणि निर्मूलन करण्याचे आफ्रिकन युनियनचे उद्दिष्ट आहे.

अर्थव्यवस्था बातम्या

भारताने 4 युरोपीय देशांसोबत मुक्त व्यापार करार केला

- भारताने अलीकडेच आइसलँड, लिकटेन्स्टीन, नॉर्वे आणि स्विट्झर्लंड या चार युरोपीय देशांसोबत ऐतिहासिक मुक्त व्यापार करार (FTA) वर स्वाक्षरी केली.
- भारतातील 100 अब्ज डॉलर्सची गुंतवणूक वाढवणे आणि 15 वर्षांत 10 लाख नोकऱ्या निर्माण करणे हे या कराराचे उद्दिष्ट आहे.
- हा व्यापार आणि आर्थिक भागीदारी करार (TEPA) संयुक्त अरब अमिराती नंतर भारताने स्वाक्षरी केलेला दुसरा पूर्ण वाढ झालेला FTA आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- EFTA (युरोपियन फ्री ट्रेड असोसिएशन) देशांसोबतच्या FTA, EU पासून वेगळे, लक्षणीय दर कपात, वाढीव बाजार प्रवेश आणि सरलीकृत सीमाशुल्क प्रक्रियांचा समावेश आहे.
- यामध्ये मानवी हक्क आणि शाश्वत विकासासाठीच्या वचनबद्धतेचा एक अनोखा अध्याय देखील समाविष्ट आहे, जो अशा करारांमधील पहिला आहे.
- EFTA राज्यांनी मंजूरी दिल्यानंतर करार अंमलात येईल, शक्यतो वर्षाच्या अखेरीस अपेक्षित आहे.
- वाणिज्य मंत्री पियुष गोयल यांनी EFTA देशांमधून भारतात \$100 अब्ज गुंतवण्याचे उद्दिष्ट ठेवून गुंतवणूक कलमांना एक अनोखी उपलब्धी म्हणून अधोरेखित केले.
- या कराराने भारतात 10 वर्षांत EFTA राज्यांकडून भारतात \$50 अब्ज डॉलर्सची आणि पुढील 5 वर्षांत आणखी \$50 अब्जची गुंतवणूक वाढवण्याचे उद्दिष्ट निश्चित केले आहे, भारतात 15 वर्षांत 1 दशलक्ष नोकऱ्या निर्माण करण्याचे उद्दिष्ट आहे.
- जर 15 वर्षांच्या आत उद्दिष्टे पूर्ण झाली नाहीत, तर भारत काही व्यापारी सवलती तात्पुरत्या मागे घेऊ शकतो.

अवाना शाश्वतता निधी

- SIDBI ने त्याच्या अवाना सस्टेनेबिलिटी फंड (ASF) साठी ग्रीन क्लायमेट फंड (GCF) कडून \$24.5 दशलक्ष मिळवले आहेत, ज्याचा उद्देश शाश्वतता आणि हवामान-केंद्रित स्टार्टअप्स आणि MSMEs ला प्रोत्साहन देणे आहे.
- किगाली, रवांडा येथे GCF बोर्डाच्या 38 व्या बैठकीत निधी मंजूर करण्यात आला.

प्रकल्प विहंगावलोकन:

- या प्रकल्पाचे मूल्य \$120 दशलक्ष आहे आणि भारतातील शाश्वतता आणि हवामान समाधानासाठी तंत्रज्ञानाच्या नेतृत्वाखालील नवकल्पनांचा वापर

करून सुरुवातीच्या टप्प्यातील स्टार्टअप्स आणि एमएसएमईना समर्थन देईल.

- ASF उपक्रमाचा उद्देश हवामान बदलाच्या आव्हानांना तोंड देण्यासाठी तांत्रिक नवकल्पनांचा वापर करून उद्योगांना निधी देणे आहे.
- हे हवामान बदल कमी करणे, अनुकूलन करणे आणि हवामानाच्या प्रभावांना असुरक्षित असलेल्या क्षेत्रांमध्ये लवचिकता सुधारण्यास मदत करेल.

अंमलबजावणी:

- **SIDBI वित्त मंत्रालयाच्या वित्तीय सेवा विभागासह भागधारक आणि मंत्रालयांसोबत काम करेल.**
- बँक इतर संस्थांकडून प्रस्ताव अंकर करू शकते आणि MSME च्या विकासास समर्थन देत स्वतःचे सादर करू शकते.

महत्त्व:

- **SIDBI ची ही एक अग्रगण्य वाटचाल आहे, जी बँकेने अंकर केलेल्या अशा पहिल्या प्रकल्पाचे प्रतिनिधित्व करते आणि पॅरिस करारांतर्गत भारताच्या वचनबद्धतेशी संरेखित होते.**
- SIDBI, GCF सह एक मान्यताप्राप्त आणि थेट प्रवेश संस्था म्हणून, भारतभर कमी-कार्बन आणि हवामान-लवचिक विकासाचा चालना देणाऱ्या प्रकल्पांना निधी देईल.

ग्रीन क्लायमेट फंड:

- **GCF हा जागतिक स्तरावर सर्वात मोठा हवामान निधी आहे, जो विकसनशील देशांना जागतिक हवामान कृतीसाठी राष्ट्रीय स्तरावर निर्धारित योगदान (NDCs) पूर्ण करण्यात मदत करतो.**

समृद्धीसाठी इंडो-पॅसिफिक इकॉनॉमिक फ्रेमवर्क

- केंद्रीय मंत्री पीयूष गोयल यांनी इंडो-पॅसिफिक इकॉनॉमिक फ्रेमवर्क फॉर प्रोस्पेरिटी (IPEF) व्हर्च्युअल मंत्रिस्तरीय बैठकीत सामील केले.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- **आयपीईएफचे चार स्तंभ आहेत**
- व्यापार;
- पुरवठा साखळी;
- स्वच्छ ऊर्जा, डीकार्बोनायझेशन आणि पायाभूत सुविधा; आणि
- कर आणि भ्रष्टाचार विरोधी.
- आयपीईएफ एफटीए नाही.
- भारत आयपीईएफमध्ये सक्रियपणे सहभागी होतो परंतु सर्व स्तंभांमध्ये नाही.
- भारताने आपल्या व्यापार धोरणांशी जुळवून घेतल्यामुळे व्यापार स्तंभातून बाहेर पडण्याचा निर्णय घेतला आहे.

IPEF बदल:

- आयपीईएफ मे 2022 मध्ये लॉन्च करण्यात आला होता, ज्यामध्ये ऑस्ट्रेलिया, ब्रुनेई, फिजी, भारत, इंडोनेशिया, जपान, कोरिया प्रजासत्ताक, मलेशिया, न्यूझीलंड, फिलीपिन्स, सिंगापूर, थायलंड, युनायटेड स्टेट्स आणि व्हिएतनाम या 14 प्रादेशिक भागीदारांना एकत्र आणले गेले. आर्थिक सहकार्याचे नवीन मॉडेल.
- 2022 च्या उत्तरार्धात IPEF वाटाघाटी सुरू झाल्या.
- मे 2023 मध्ये, IPEF भागीदारांनी पहिल्या प्रकारच्या IPEF पुरवठा साखळी करारासाठी वाटाघाटीचा ठोस निष्कर्ष जाहीर केला.

नोव्हेंबर 2023 मध्ये, IPEF भागीदारांनी प्रस्तावित IPEF क्लीन इकॉनॉमी आणि फेअर इकॉनॉमी करारावरील वाटाघाटीचा ठोस निष्कर्ष तसेच फ्रेमवर्कची टिकाऊपणा सुनिश्चित करण्यात मदत करण्यासाठी IPEF वरील प्रस्तावित व्यापक कराराची घोषणा केली आणि त्यासाठी स्वाक्षरी समारंभ आयोजित केला. IPEF पुरवठा साखळी करार.

योजना आणि समित्यांशी संबंधित बातम्या

इलेक्ट्रिक मोबिलिटी प्रमोशन स्कीम 2024

- **घोषणा:** अवजड उद्योग मंत्रालयाने **इलेक्ट्रिक मोबिलिटी प्रमोशन स्कीम 2024** ची घोषणा केली.
- **कालावधी:** योजना 1 एप्रिल ते 31 जुलै 2024 पर्यंत राबविण्यात येणार आहे.
- **एकूण परिचय:** रु. 500 कोटी.
- **उद्देश:** इलेक्ट्रिक टू-व्हीलर (e-2W) आणि तीनचाकी (e-3W) दत्तक घेण्यास प्रोत्साहन देणे आणि भारतात इलेक्ट्रिक वाहन निर्मितीला चालना देणे.
- **पात्र श्रेणी:**
 - दुचाकी (इलेक्ट्रिक) (e-2W)
 - नोंदणीकृत ई-रिक्षा आणि ई-गाड्या आणि L5 (e-3W) सह तीनचाकी (इलेक्ट्रिक)
- **लागू:** मुख्यतः व्यावसायिक e-2W आणि e-3W साठी; खाजगी किंवा कॉर्पोरेट मालकीचे नोंदणीकृत e-2W देखील पात्र.

लक्ष्य क्रमांक:

- e-2W (3,33,387) आणि e-3W (13,590) रिक्षा आणि ई-गाड्यांसह 38,828 आणि L5 श्रेणीतील 25,238 e-3W) सह 3,72,215 EV चे समर्थन करण्याचे लक्ष्य आहे.

आत्मनिर्भर भारत प्रभाव:

- कार्यक्षम, स्पर्धात्मक आणि लवचिक ईव्ही उत्पादनाला प्रोत्साहन देते, आत्मा-निर्भर भारतच्या दृष्टीकोनाशी संरेखित होते.
- फेज्ड मॅन्युफॅक्चरिंग प्रोग्राम (PMP) देशांतर्गत उत्पादनाला प्रोत्साहन देण्यासाठी आणि EV पुरवठा साखळी मजबूत करण्यासाठी, लक्षणीय रोजगाराच्या संधी निर्माण करण्यासाठी स्वीकारण्यात आला.

PM गति शक्ती- कोळसा क्षेत्रातील राष्ट्रीय मास्टर प्लॅन

- केंद्रीय कोळसा, खाण आणि संसदीय कामकाज मंत्री श्री प्रल्हाद जोशी यांनी "पीएम गती शक्ती-कोळसा क्षेत्रातील राष्ट्रीय मास्टर प्लॅन" जारी केला.
- उद्दिष्ट: PMGS-NMP पोर्टलच्या कोळसा मंत्रालयाच्या पृष्ठावर उपलब्ध भू-स्थानिक स्टारांद्वारे कोळसा क्षेत्रातील सखोल अंतर्दृष्टी प्रदान करणे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- श्री आनंदजी प्रसाद, सल्लागार (प्रकल्प), कोळसा मंत्रालय, यांनी प्रतिध्वनित केले की PM-गती शक्ती राष्ट्रीय मास्टर प्लॅनच्या प्रकाशनाचा उद्देश स्मार्ट, एकात्मिक आणि शाश्वत कोळसा लॉजिस्टिक इकोसिस्टम विकसित करणे आहे.
- हे पुरेशा पायाभूत सुविधांची उपलब्धता सुनिश्चित करेल, लॉजिस्टिक खर्च अनुकूल करेल आणि माहिती आणि दळणवळण तंत्रज्ञानाचा अवलंब करून आधुनिकीकरणाला प्रोत्साहन देईल.
- हा उपक्रम 'आत्मनिर्भर भारत' च्या दृष्टीकोनातून खर्चाच्या कार्यक्षमतेला चालना देऊन, व्यत्यय कमी करून आणि सर्वसमावेशक वाढीला चालना देऊन संरेखित करतो.

सुधारित फार्मास्युटिकल्स टेक्नॉलॉजी अपग्रेडेशन सहाय्य योजना

- फार्मास्युटिकल्स विभाग, रसायन आणि खते मंत्रालयाने सुधारित फार्मास्युटिकल्स टेक्नॉलॉजी अपग्रेडेशन असिस्टन्स (RPTUAS) योजना सुरू केली आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- उद्दिष्ट: सुधारित शेड्यूल M आणि WHO-GMP प्रमाणपत्रे साध्य करण्यासाठी, उत्पादनाची गुणवत्ता आणि सुरक्षितता वाढवण्यासाठी औषध कंपन्यांना मदत करण्यासाठी गुणवत्तेच्या प्रतिपूर्तीवर आधारित सबसिडी प्रदान करा.

योजनेची प्रमुख वैशिष्ट्ये:

- विस्तारित पात्रता निकष: 500 कोटीपेक्षा कमी उलाढाल असलेल्या कोणत्याही फार्मास्युटिकल मॅन्युफॅक्चरिंग युनिटचा समावेश करण्यासाठी मायक्रो, स्मॉल आणि मीडियम एंटरप्रायझेस (MSMEs) च्या पलीकडे पात्रता वाढवते, तंत्रज्ञान आणि गुणवत्ता सुधारणा सुलभ करते.
- लवचिक वित्तपुरवठा पर्याय: पारंपारिक क्रेडिट-लिंक्ड पध्दतीऐवजी प्रतिपूर्ती आधारावर सबसिडीवर जोर देऊन, अधिक लवचिक वित्तपुरवठा सादर करते.
- अनुपालनासाठी सर्वसमावेशक समर्थन: सुधारित शेड्यूल-एम आणि डब्ल्यूएचओ-जीएमपी मानकांसह संरेखित, ही योजना तांत्रिक सुधारणांच्या विस्तृत स्पेक्ट्रमचे समर्थन करते.
- राज्य सरकारच्या योजनांसोबत एकीकरण: सुधारित योजना राज्य सरकारच्या उपक्रमांशी एकीकरण करण्यास परवानगी देते, ज्यामुळे युनिट्सला अतिरिक्त टॉप-अप सहाय्याचा लाभ घेता येतो.
- उलाढालीवर आधारित नवीन लाभ मर्यादा: कंपनीच्या उलाढालीवर आधारित प्रोत्साहने निश्चित केली जातात.

पीएम-सूरज पोर्टल

- पंतप्रधानांनी 'प्रधानमंत्री सामाजिक उत्थान आणि रोजगार आधारीत जनकल्याण' (PM-SURAJ) राष्ट्रीय पोर्टलचे ऑनलाइन अनावरण केले.
- सामाजिक न्याय आणि सशक्तीकरण मंत्रालयाने समाजातील उपेक्षित घटकांना कर्ज समर्थन देण्याच्या उद्देशाने देशव्यापी उपक्रम सुरू केला.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- हे एक राष्ट्रीय पोर्टल आहे जे पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांनी उपेक्षित समुदायातील लहान उद्योजकांना क्रेडिट सहाय्य प्रदान करण्यासाठी सुरू केले आहे.
- अनुसूचित जाती, मागासवर्गीय आणि स्वच्छता कामगारांसह उपेक्षित समुदायातील लहान उद्योजकांना PM-SURAJ पोर्टलचा लाभ घेता येईल.
- PM-SURAJ पोर्टलचा उद्देश लाभार्थ्यांना थेट आर्थिक सहाय्य प्रदान करणे, मध्यस्थ आणि कमिशन दूर करणे आणि उपेक्षित समुदायांना आर्थिक आणि सामाजिकदृष्ट्या सक्षम करणे हे आहे.
- PM-SURAJ पोर्टलचे उद्दिष्ट उपेक्षित समुदायांचे उत्थान करणे आणि त्यांना मुख्य प्रवाहातील अर्थव्यवस्थेत समाकलित करणे हे आहे, जे 2047 पर्यंत विकसित भारतचे उद्दिष्ट साध्य करण्यासाठी आवश्यक आहे.

पुरस्कार बातम्या

राष्ट्रीय निर्माता पुरस्कार

- पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांनी **भारत मंडपम, नवी दिल्ली येथे पहिला राष्ट्रीय निर्माता पुरस्कार** प्रदान केला.
- सर्वोत्कृष्ट कथाकार पुरस्कारासह वीस श्रेणींमध्ये हा पुरस्कार दिला जात आहे; वर्षातील व्यत्यय; वर्षातील सेलिब्रिटी क्रिएटर; ग्रीन चॅम्पियन पुरस्कार; सामाजिक बदलासाठी सर्वोत्तम निर्माता; सर्वात प्रभावशाली कृषी निर्माता; वर्षातील सांस्कृतिक राजदूत; आंतरराष्ट्रीय निर्माता पुरस्कार; सर्वोत्कृष्ट प्रवास निर्माता पुरस्कार; स्वच्छता दूत पुरस्कार; न्यू इंडिया चॅम्पियन अवॉर्ड; टेक क्रिएटर अवॉर्ड; हेरिटेज फॅशन आयकॉन पुरस्कार; सर्वाधिक सर्जनशील निर्माता (पुरुष आणि महिला); अन्न श्रेणीतील सर्वोत्तम निर्माता; शिक्षण श्रेणीतील सर्वोत्तम निर्माता; गेमिंग श्रेणीतील सर्वोत्तम निर्माता; सर्वोत्कृष्ट मायक्रो क्रिएटर; सर्वोत्कृष्ट नॅनो निर्माता; सर्वोत्तम आरोग्य आणि फिटनेस निर्माता.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- **डिसएटर ऑफ द इयर अवॉर्ड:** रणवीर अल्लाबदिया (बीरबायसेप्स)
- **शैक्षणिक श्रेणीतील सर्वोत्कृष्ट निर्माता (पुरुष आणि महिला):** नमन देशमुख
- **टेक श्रेणीतील सर्वोत्कृष्ट निर्माता:** गौरव चौधरी (टेक्निकल गुरुजी)
- **आवडता प्रवास निर्माता:** कामिया जानी
- **सर्वोत्कृष्ट आरोग्य आणि फिटनेस निर्माता:** अंकित बैयनपुरिया
- **खाद्य श्रेणीतील सर्वोत्कृष्ट निर्माते:** कविता सिंग (कबिताचे किचन)
- **सेलिब्रिटी क्रिएटर ऑफ द इयर:** अमन गुप्ता
- **ग्रीन चॅम्पियन श्रेणी:** पंख्ती पांडे
- **सर्वोत्कृष्ट कथाकार :** कीर्तिका गोविंदासामी
- **वर्षातील सांस्कृतिक राजदूत:** मैथिली ठाकूर
- **सर्वात सर्जनशील निर्माता महिला:** श्रद्धा जैन
- **सर्वात सर्जनशील निर्माता पुरुष:** आरजे रौनॅक
- **हेरिटेज फॅशन आयकॉन पुरस्कार:** जान्हवी सिंग
- **सर्वोत्कृष्ट निर्माते फॉर सोशल चेंज पुरस्कार:** जया किशोरी
- **सर्वोत्कृष्ट मायक्रो क्रिएटर पुरस्कार:** अरिदामन
- **गेमिंग श्रेणीतील सर्वोत्कृष्ट निर्माता पुरस्कार:** निश्र्वय
- **स्वच्छता दूत पुरस्कार :** मल्हार कळंबे
- **सर्वोत्कृष्ट आंतरराष्ट्रीय निर्माते पुरस्कार:** डू हिक्स, किली पॉल, कॅसांड्रा मे स्पिटमन
- **सर्वोत्कृष्ट नॅनो क्रिएटर पुरस्कार:** पियुष पुरोहित

- सर्वात प्रभावशाली कृषी निर्माता: लक्ष्य दाबास
- न्यू इंडिया चॅम्पियन अवॉर्ड: अभि आणि नियू

96 वा अकादमी पुरस्कार

- अकॅडमी ऑफ मोशन पिक्चर आर्ट्स अँड सायन्सेस (AMPAS) द्वारे आयोजित 96 वा अकादमी पुरस्कार सोहळा 10 मार्च 2024 रोजी हॉलीवूड, लॉस एंजेलिस येथील डॉल्बी थिएटरमध्ये आयोजित करण्यात आला होता.

2024 विजेते:

- **सर्वोत्कृष्ट अभिनेता:** किलियन मर्फीने "ओपनहायमर" मधील भूमिकेसाठी जिंकला.
- **सर्वोत्कृष्ट अभिनेत्री:** एम्मा स्टोनला तिच्या "पुअर थिंग्ज" मधील अभिनयासाठी मिळाला.
- **सर्वोत्कृष्ट सहाय्यक अभिनेता:** रॉबर्ट डाउनी ज्युनियरने "ओपेनहायमर" साठी जिंकला.
- **सर्वोत्कृष्ट सहाय्यक अभिनेत्री:** दा'वाइन जॉय रँडॉल्फने "द होल्डओव्हर्स" साठी जिंकले.
- **सर्वोत्कृष्ट दिग्दर्शक:** क्रिस्टोफर नोलन "ओपेनहाइमर."
- **सर्वोत्कृष्ट मूळ पटकथा:** जस्टिन ट्रायट आणि आर्थर हरारी यांनी "अॅनाटॉमी ऑफ अ फॉल" साठी जिंकले.
- **सर्वोत्कृष्ट चित्रपट:** ओपनहायमर

संरक्षण बातम्या

मिशन दिव्यास्त्र

- DRDO ने 11 मार्च 2024 रोजी **MIRV (मल्टिपल इंडिपेंडेंटली टार्गेटेबल री-एंट्री व्हेईकल)** तंत्रज्ञानासह अग्नी-5 क्षेपणास्त्राची पहिली यशस्वी उड्डाण चाचणी केली.
- **ओडिशातील डॉ एपीजे अब्दुल कलाम** बेटावरून स्वदेशी विकसित क्षेपणास्त्र प्रक्षेपित करण्यात आले.
- **मल्टिपल वॉरहेड तंत्रज्ञानासह अग्नी-5 च्या पहिल्या यशस्वी चाचणीचे पंतप्रधान मोदींनी कौतुक केले.**

महत्त्वाचे मुद्दे:

- DRDO ने विकसित केलेले अग्नी हे लांब पल्ल्याचे क्षेपणास्त्र 1990 च्या दशकाच्या सुरुवातीपासून भारतीय सशस्त्र दलाच्या शस्त्रागारात आहे.
- अग्नी-5 ची नुकतीच चाचणी भारताच्या अद्ययावत क्षेपणास्त्र प्रणालीचे प्रात्यक्षिक करते, **अणु पर्यायासह तिची प्रहार क्षमता वाढवते.**
- MIRV तंत्रज्ञान, एक क्षेपणास्त्र अनेक वारहेड वाहून नेण्याची परवानगी देते, **अमेरिका, रशिया, चीन, यूके आणि फ्रान्स** सारख्या काही देशांकडे आहे.

- पाकिस्तानने गेल्या वर्षी एमआयआरव्ही-सुसज्ज क्षेपणास्त्र **अबाबीलची चाचणी** केल्याचा दावा केला होता.
- **अग्नी-5 अण्वस्त्र वाहून नेऊ शकते आणि 5,000 किमी अंतरावरील लक्ष्यांवर मारा करू शकते, ज्याचा मुख्य उद्देश चीनचा सामना करणे आहे.**
- डॉ. व्ही के सारस्वत यांनी अधोरेखित केले की एमआयआरव्ही तंत्रज्ञान अग्नी-5 ची शक्ती गुणक म्हणून लक्षणीयरीत्या वाढवते.
- **MIRV-सुसज्ज अग्नी-5 क्षेपणास्त्रे तीन ते चार वारहेड वाहून नेऊ शकतात आणि त्यांना स्वायत्तपणे पूर्व-निश्चित लक्ष्यासाठी मार्गदर्शन करू शकतात.**
- अग्नी-1 ते 4 क्षेपणास्त्रांचा पल्ला **700 किमी ते 3,500 किमी** पर्यंत आहे आणि ते मध्यम ते आंतरखंडीय आवृत्यांसह आधीच तैनात आहेत.
- पुढील अपग्रेड, **अग्नी-6, 7,000 किमी पेक्षा जास्त पल्ला असलेले आंतरखंडीय बॅलेस्टिक क्षेपणास्त्र असण्याची अपेक्षा आहे.**
- MIRV-सुसज्ज अग्नी-5 च्या DRDO डेव्हलपमेंट टीमचे नेतृत्व **शीना राणी या महिला करत होते आणि त्यात इतर अनेक महिला शास्त्रज्ञांचा समावेश होता.**

कटलस एक्सप्रेस 24

- भारतीय नौदलाने **पोर्ट व्हिक्टोरिया, सेशेल्स येथे INS तीर सह "कटलस एक्सप्रेस" - 24** या सागरी सरावाचे नेतृत्व केले.
- या सरावात 16 मैत्रीपूर्ण परदेशी देशांतील सहभागीसोबत सक्रिय सहभाग होता.
- **प्रशिक्षण उपक्रम:**
- प्रशिक्षणामध्ये सागरी प्रतिबंध ऑपरेशन्स, भेट बोर्ड शोध आणि जप्ती (VBSS) प्रक्रिया आणि डायव्हिंग ऑपरेशन्सच्या सैद्धांतिक आणि व्यावहारिक पैलूंचा समावेश आहे.
- समुद्राच्या टप्प्यादरम्यान, INS तीरचा VBSS संघ सेशेल्स कोस्ट गार्ड जहाज LE विजीलांट वर चढला, बोर्डिंग ऑपरेशन प्रक्रियेचे प्रदर्शन केले.
- सखोल प्रशिक्षणानंतर भारतीय, अमेरिका आणि सेशेल्सच्या गोताखोरांनी संयुक्त डायव्हिंग ऑपरेशन्स आयोजित केल्या.

INS तीर:

- INS तीर (A86) हे पहिले **समर्पित कॅडेट प्रशिक्षण जहाज आहे जे माझगाव डॉक लिमिटेड द्वारे बांधले गेले आहे आणि ते भारतीय नौदलाने कार्यान्वित केले आहे.**

- ती दक्षिणी नौदल कमांडच्या पहिल्या प्रशिक्षण पथकाची वरिष्ठ जहाज आहे.
- INS तीर **21 फेब्रुवारी 1986** रोजी कार्यान्वित झाली.

INS तुशील

INS तुशील, भारताची नवीनतम नौदल मालमत्ता, 5 मार्च रोजी रशियाच्या बाल्टियस्क नौदल तळावरून सागरी चाचण्या सुरू केल्या.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- INS तुशील हे **तलवार-श्रेणीच्या फ्रिगेट्सचे** आहे, जे त्यांच्या स्टिलथ-मार्गदर्शित क्षेपणास्त्र क्षमतेसाठी ओळखले जाते.
- हे फ्रिगेट्स **रशियन क्रिवाक III-क्लास फ्रिगेट्सच्या अपग्रेड केलेल्या आवृत्या आहेत, जे मूळतः कोस्ट गार्डद्वारे वापरले जातात.**
- भारतीय नौदल सध्या **यापैकी सहा जहाजे चालवते, आणखी चार बांधकामाधीन आहेत, ज्यात दोन भारताच्या गोवा शिपयार्डमध्ये आहेत.**
- या जहाजांमध्ये रडार आणि पाण्याखालील आवाज कमी करण्यासाठी **"स्टेलथ तंत्रज्ञान"** समाविष्ट आहे.
- ते **भारतीय आणि रशियन शस्त्रास्त्रांनी सुसज्ज आहेत, ज्यात पृष्ठभागावरून-पृष्ठावर मारा करणारी क्षेपणास्त्रे, सोनार प्रणाली, पाळत ठेवणारे रडार, कम्प्युनिकेशन सूट्स, पाणबुडीविरोधी युद्ध प्रणाली, पृष्ठभागावरून हवेत मारा करणारी क्षेपणास्त्रे आणि तोफा आहेत.**
- तपकिरी आणि निळ्या पाण्यात लढण्यासाठी डिझाइन केलेले, ते पाणबुडी, युद्धनौका आणि स्वतंत्रपणे किंवा फॉर्मेशनमध्ये हवाई हल्ले परतवून लावू शकतात.
- फ्रिगेट्सचे विस्थापन **3620 टन, लांबी 124.8 मीटर, सर्वोच्च गती 30 नॉट्स आणि समुद्रपर्यटन श्रेणी 4850 मैल आहे.**

प्रकल्प 11356M:

- **ऑक्टोबर 2016 मध्ये, भारत आणि रशियाने चार अँडमिरल ग्रिगोरोविच-क्लास फ्रिगेट्स (प्रोजेक्ट 11356M) साठी आंतर-सरकारी करारावर (IGA) स्वाक्षरी केली.**
- रशियाने **आयएनएस तुशील आणि आयएनएस तमालासह दोन फ्रिगेट्स देण्याचे मान्य केले, तर भारत इतर दोन देशांतर्गत तयार करेल.**
- या जहाजांचे बांधकाम **भारतीय नौदलाच्या हवाई, पृष्ठभाग आणि उप-पृष्ठभागावरील सर्वसमावेशक नौदल युद्ध क्षमतांच्या गरजा पूर्ण करण्यासाठी तयार करण्यात आले आहे.**

भारताचे स्वदेशी पाचव्या पिढीचे फायटर जेट AMCA

- कॅबिनेट कमिटी ऑन सिव्क्युरिटी (CCS) ने भारताचे पाचव्या पिढीतील लढाऊ मल्टीरोल फायटर जेट, प्रगत मध्यम लढाऊ विमान (AMCA) डिझाइन आणि विकसित करण्यासाठी 15,000 कोटी रुपयांच्या प्रकल्पाला मंजूरी दिली.

एजन्सीचा सहभाग

- डिफेन्स रिसर्च अँड डेव्हलपमेंट ऑर्गनायझेशन (DRDO) अंतर्गत एरोनॉटिकल डेव्हलपमेंट एजन्सी (ADA) हा कार्यक्रम राबवण्यासाठी आणि विमानाची रचना करण्यासाठी नोडल एजन्सी असेल.
- हे सरकारी मालकीच्या हिंदुस्तान एरोनॉटिक्स लिमिटेड (एचएएल) द्वारे उत्पादित केले जाईल.

वैशिष्ट्ये

- गुप्त वैशिष्ट्ये
- कमी-संभाव्यता-ऑफ-इंटरसेप्ट रडार
- सुपर क्रूझ कामगिरीसह चपळ एअरफ्रेम
- प्रगत विमानशास्त्र वैशिष्ट्ये
- युद्धक्षेत्रातील इतर घटकांसह नेटवर्किंग करण्यास सक्षम असलेल्या उच्च समाकलित संगणक प्रणाली
- उच्च वापर वेळ आणि लहान सेवाक्षमता किंवा देखभाल कालावधी

इतर पाचव्या पिढीतील लढवय्ये

- फक्त काही देशांनी पाचव्या पिढीचे स्टेल्थ लढाऊ विमान बनवले आहे.
- सध्या सेवेत असलेल्या विमानांच्या यादीमध्ये अमेरिकेचे F-22 Raptor आणि F-35A लाइटनिंग II, चीनी J-20 मायटी ड्रॅगन आणि रशियन सुखोई Su-57 यांचा समावेश आहे

भारत शक्ती सराव

- पंतप्रधान नरेंद्र मोदी आणि 30 हून अधिक सदस्यांच्या शिष्टमंडळाने राजस्थानमधील पोखरण येथे 'भारत शक्ती' या त्रिवेणी सरावाचे निरीक्षण केले

महत्त्वाचे मुद्दे:

- हा सराव तिन्ही दलांच्या फायर पॉवर आणि मॅन्युव्हर क्षमतांना एकत्रित करतो.
- हा देशांतर्गत उत्पादित संरक्षण उपकरणांच्या प्रभावीतेचे प्रदर्शन करतो.
- वास्तववादी परिस्थितीद्वारे, हा भारतीय सशस्त्र दलांची विविध डोमेनवर एकत्रितपणे कार्य करण्याची क्षमता प्रदर्शित करतो.

- हा सराव आत्मनिर्भरता उपक्रमाच्या अनुषंगाने आहे, जो संरक्षण क्षेत्रातील भारताच्या आत्मनिर्भरतेला अधोरेखित करतो.

प्रमुख उपकरणे आणि शस्त्रे प्रणाली सहभागी:

भारतीय सैन्य:

- T-90 (IM) रणगाडे, धनुष आणि सारंग गन सिस्टीम, आकाश वेपन्स सिस्टम, लॉजिस्टिक ड्रोन, रोबोटिक खेचर, प्रगत हलके हेलिकॉप्टर (ALH) आणि विविध मानवरहित हवाई वाहनांचा समावेश आहे.

भारतीय नौदल:

- नौदल विरोधी जहाज क्षेपणास्त्रे, स्वायत्त मालवाहतूक करणारी हवाई वाहने आणि हवाई लक्ष्ये तैनात.

भारतीय हवाई दल:

- लाइट कॉम्बॅट एअरक्राफ्ट तेजस, लाइट युटिलिटी हेलिकॉप्टर आणि प्रगत हलके हेलिकॉप्टरचे प्रदर्शन केले.

राजनाथ सिंह यांनी दिल्लीत भारतीय नौदलाच्या नवीन मुख्यालयाचे उद्घाटन केले

- संरक्षण मंत्री राजनाथ सिंह यांनी दिल्ली कॅन्टोन्मेंटमध्ये भारतीय नौसेनाच्या नवीन मुख्यालयाचे, नौसेना भवनचे उद्घाटन केले.
- भारतीय नौदलाने दिल्लीत आपले पहिले स्वतंत्र मुख्यालय स्थापन केल्याने हे एक महत्त्वाचे टप्पे आहे, पूर्वी 13 वेगवेगळ्या ठिकाणी पसरलेल्या आपल्या कार्यांना एकत्रित करून.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- हे सुरक्षा सेवा आणि उपयुक्तता प्रणालींच्या कार्यक्षम समन्वय आणि देखरेखीसाठी अत्याधुनिक एकात्मिक इमारत व्यवस्थापन प्रणालीसह सुसज्ज आहे.
- नौसेना भवनने एकात्मिक राहणीयोग्यता मूल्यांकन अंतर्गत ग्रीन रेटिंग IV प्राप्त केले आहे.

अहवाल व निर्देशक बातम्या

गोल्डन लंगूर

- ताज्या सर्वेक्षणानुसार भारतातील गोल्डन लंगूरची लोकसंख्या 7,396 आहे.
- प्राइमेट रिसर्च सेंटर एनइ इंडिया (PRCNE), आसाम वन विभाग, बोडोलॅंड टेरिटोरियल कौन्सिल, सलीम अली सेंटर फॉर ऑर्निथोलॉजी अँड नॅचरल हिस्ट्री (SACON), आणि संरक्षण हिमालय द्वारे आयोजित.
- गोल्डन लंगूरचे वितरण मानस बायोस्फीअर रिझर्व्ह आणि पश्चिम आसाममधील खंडित जंगले व्यापते.

- रिपू राखीव वन आणि चक्रशिला वन्यजीव अभयारण्य हे सोनेरी लंगुरांचे महत्त्वपूर्ण अधिवास म्हणून ओळखले जाते.

भौगोलिक श्रेणी:

- आसाम, भारत आणि शेजारील भूतानपुरते मर्यादित.
- भूतानच्या पायथ्याशी (उत्तर), मानस नदी (पूर्व), संकोश नदी (पश्चिम) आणि ब्रह्मपुत्रा नदी (दक्षिण) या चार भौगोलिक खुणांनी वेढलेल्या भागात राहतात.

निवासस्थान:

- ओलसर सदाहरित आणि उष्णकटिबंधीय पानझडी जंगले, तसेच काही नदीचे क्षेत्र आणि सवाना व्यापतात.
- प्रामुख्याने वृक्षावर अवलंबून असलेले, दक्षिणेकडील उप-उष्णकटिबंधीय जंगलांच्या वरच्या छत आणि उत्तरेकडील समशीतोष्ण जंगलात राहतात.
- दक्षिणेला समुद्रसपाटीपासून जवळील उंचीवर आणि उत्तरेला भूतानच्या पायथ्याशी 3000 मीटर पर्यंत आढळतात.

संवर्धन स्थिती:

- IUCN: धोक्यात
- CITES: परिशिष्ट I
- वन्यजीव संरक्षण कायदा, 1972: अनुसूची I

भारतातील उदारमतवादी लोकशाहीचा न्हास

- व्ही-डेम संस्थेच्या "डेमोक्रेसी रिपोर्ट 2024" नुसार भारताची लोकशाही स्थिती लक्षणीयरीत्या खालावली आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- 2018 मध्ये, भारताला "निवडणूकीतील निरंकुशता" असे लेबल लावले गेले होते, परंतु तेव्हापासून ते अधिकाधिक निरंकुश राष्ट्रांपैकी एक बनले आहे.
- लिबरल डेमोक्रेटिक इंडेक्स (LDI): लिबरल डेमोक्रेसी, इलेक्टोरल डेमोक्रेसी, इलेक्टोरल ऑक्टोक्रसी आणि क्लोस्ड ऑक्टोक्रसी या अहवालात देशांचे चार शासन प्रकारांमध्ये वर्गीकरण केले आहे.
- जगाच्या लोकसंख्येच्या 18% भारत असूनही, आता जवळपास निम्मी लोकसंख्या निरंकुशतेचा अनुभव घेणाऱ्या देशांमध्ये राहते.
- दक्षिण आणि मध्य आशियातील उदारमतवादी लोकशाहीची स्थिती, विशेषतः भारतात, लक्षणीयरीत्या मागे पडली आहे, ज्याने इंदिरा गांधींच्या आणीबाणीच्या घोषणेच्या वेळी 1975 मध्ये पाहिलेल्या पातळीच्या तुलनेत पातळी गाठली आहे.
- मोदींच्या नेतृत्वाखालील सरकारवर धर्मस्वातंत्र्य दडपण्यासाठी, राजकीय विरोधक आणि आंदोलकांना

धमकावल्याबद्दल आणि शैक्षणिक क्षेत्रातील असंतोष दडपण्यासाठी टीका केली जाते.

- अहवालात चेतावणी देण्यात आली आहे की भाजप आणि पंतप्रधान मोदी यांच्या नेतृत्वाखालील लोकशाहीतील लक्षणीय घसरण आणि अल्पसंख्याकांच्या हक्कांवर आणि नागरी समाजावर चालू असलेल्या कॅकडाउन लक्षात घेता, भाजप आणि पंतप्रधान मोदी यांच्यासाठी सलग तिसऱ्यांदा निरंकुशता वाढू शकते.
- व्ही-डेम च्या लोकशाही अहवालात 180 देशांतील 4,200 विद्वानांचा समावेश आहे आणि 1789 ते 2023 पर्यंत 202 देशांचा समावेश असलेल्या 31 दशलक्ष डेटासेटचा समावेश आहे.

2019-2023 मध्ये भारत हा सर्वाधिक शस्त्रास्त्र आयात करणारा देश होता

- 2019 ते 2023 या कालावधीत भारत जगातील अव्वल शस्त्रास्त्र आयातदार म्हणून स्थान मिळवले.
- SIPRI नुसार, 2014-2018 च्या तुलनेत आयात 4.7% ने वाढली आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- युरोपीय देशांनी 2014-18 ते 2019-23 पर्यंत शस्त्रास्त्रांच्या आयातीत 94% वाढ पाहिली, जो युक्रेन युद्धामुळे प्रभावित झाला असावा.
- भारताचा प्रमुख शस्त्र पुरवठादार रशियाचा वाटा 1960-64 नंतर प्रथमच निम्म्याहून खाली आला.
- शीर्ष 10 शस्त्रास्त्र आयातदारांपैकी नऊ आशिया, ओशनिया किंवा मध्य पूर्वेतील होते.
- 2022-23 मध्ये 30 हून अधिक राज्यांमधून मोठ्या शस्त्रास्त्रांच्या हस्तांतरणामुळे युक्रेन हा चौथा सर्वात मोठा शस्त्र आयातकर्ता बनला.
- भारताच्या आर्थिक वर्ष 2024-25 च्या अंतरिम बजेटमध्ये, संरक्षण मंत्रालयाला 6.2 लाख कोटी रुपये मिळाले.
- यामध्ये नवीन खरेदीसाठी ₹1.72 लाख कोटींचा समावेश आहे, जो मागील वर्षाच्या तुलनेत 5.78% अधिक आहे.

जागतिक शस्त्रास्त्र व्यापार ट्रेड

- पाचव्या क्रमांकाचा शस्त्र आयातदार असलेल्या पाकिस्तानने आयातीत 43% वाढ नोंदवली असून चीनने 82% शस्त्रास्त्रांचा पुरवठा केला आहे.
- यूएस शस्त्रास्त्रांची निर्यात 17% वाढली, तर रशियन निर्यात अर्ध्याहून अधिक (-53%) घसरली.
- निर्यातीत 47% वाढीसह फ्रान्स जगातील दुसरा सर्वात मोठा शस्त्रास्त्र पुरवठादार म्हणून उदयास आला.

SIPRI विहंगावलोकन

- SIPRI, किंवा स्टॉकहोम इंटरनॅशनल पीस रिसर्च इन्स्टिट्यूट, ही 1966 मध्ये स्थापन झालेली एक स्वतंत्र आंतरराष्ट्रीय संस्था आहे.
- हे संघर्ष, शस्त्रास्त्रे, शस्त्र नियंत्रण आणि निःशस्त्रीकरण यावरील संशोधनावर लक्ष केंद्रित करते.
- SIPRI आंतरराष्ट्रीय सुरक्षा बाबींवर धोरणकर्ते, संशोधक, मीडिया आणि जनतेला डेटा, विश्लेषण आणि शिफारसी प्रदान करते.

विज्ञान आणि तंत्रज्ञान बातम्या

IRIS AI रोबोट

केरळच्या तिरुअनंतपुरममध्ये शिक्षणात एक अग्रगण्य प्रगती उदयास आली आहे, जिथे शाळेने भारतातील पहिला एआय शिक्षक रोबोट, आयरिस सादर केला आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- **रोबोटिक्स आणि जनरेटिव्ह एआय तंत्रज्ञानाद्वारे** समर्थित, Iris एक समर्थित इंटेल प्रोसेसर आणि अखंड कार्यप्रदर्शनासाठी कोप्रोसेसरचा दावा करतो.
- त्याचा अँड्रॉइड अॅप इंटरफेस वापरकर्त्यांना **वैयक्तिकृत शिकण्याचा अनुभव** सुनिश्चित करून रोबोट नियंत्रित आणि संवाद साधण्याची परवानगी देतो.
- वर्गात केवळ निष्क्रिय उपस्थितीच नाही तर **आयरिस हे डायनॅमिक व्हॉइस असिस्टंट आणि परस्परसंवादी शिक्षण साधन आहे.**
- **एआय आवाज-नियंत्रित सहाय्यक** म्हणून कार्य करतो, वापरकर्त्यांच्या प्रश्नांना प्रतिसाद देतो, स्पष्टीकरण प्रदान करते आणि शैक्षणिक सामग्री वितरीत करतो.
- **वैयक्तिकृत सामग्री निर्मिती, क्रिझ आणि परस्पर क्रियांद्वारे वापरकर्त्यांना परस्परसंवादी शिक्षण अनुभवांमध्ये गुंतवून ठेवतो.**
- **4-व्हील चेंसिससह सुसज्ज, आयरिस त्याच्या वातावरणात मुक्तपणे फिरू शकतो,** वापरकर्त्यांशी संवाद साधणे आणि शिकण्याच्या जागेवर नेव्हिगेट करणे सुलभ करतो.
- त्याचे हात, **प्रत्येकी 5 DoF वैशिष्ट्यीकृत, Iris ला ऑब्जेक्ट्स हाताळण्यास, प्रात्यक्षिके करण्यास आणि हँड्स-ऑन लर्निंग क्रियाकलापांमध्ये व्यस्त ठेवण्यास सक्षम करतात.**
- हा रोबोट नर्सरी ते बारावीपर्यंतचे विषय शिकवू शकतो.
- सध्या, आयरिस इंग्रजी, हिंदी आणि मल्याळम या तीन भाषा बोलतो.

- मेकर लॅब द्वारे तयार केला आहे.

पाय एआय

- **इन्फ्लेक्शन AI ने अलीकडेच इन्फ्लेक्शन 2.5 चे अनावरण केले,** त्याच्या भाषा मॉडेलची अपग्रेड केलेली आवृत्ती, वैयक्तिक सहाय्यक म्हणून काम करत असलेल्या वापरकर्त्यांसाठी अनुकूल चॅटबॉट, Pi ची कार्यक्षमता वाढविण्यासाठी डिझाइन केलेली आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- Pi हा एक **AI चॅटबॉट आहे जो विशेषतः खोल आणि अर्थपूर्ण संभाषणांमध्ये गुंतण्यासाठी डिझाइन केलेला आहे.**
- पाईचे व्यक्तिमत्त्व म्हणून प्रचार केला जातो, ज्यामुळे ते अधिक संबंधित आणि सोबत्यासारखे बनते.
- पाई **सहा वेगळे आवाज** ऑफर करते, वापरकर्त्यांच्या परस्परसंवादांना खोली आणि विविधता प्रदान करते.
- Pi ला खुल्या वेबवरील अब्जावधी ओळींच्या मजकुरावर प्रशिक्षित केले जाते, ज्यामुळे त्याची संभाषण क्षमता वाढते.

इन्फ्लेक्शन 2.5 विषयी:

- **मॉडेल अपग्रेड:** इन्फ्लेक्शन 2.5 मध्ये अपग्रेड केलेले इन-हाउस मॉडेल आहे, जे आता जागतिक आघाडीच्या LLM शी तुलना करता येते.
- **स्वाक्षरी वैशिष्ट्ये:** इन्फ्लेक्शन 2.5 जोडलेल्या सहानुभूतीपूर्ण फाइन-ट्यूनिंगसह त्याचे अद्वितीय व्यक्तिमत्त्व राखते.
- **रिअल-टाइम वेब शोध:** इन्फ्लेक्शन 2.5 हे जागतिक दर्जाचे रिअल-टाइम वेब शोध क्षमतांनी सुसज्ज आहे, जे वेळेवर, उच्च-गुणवत्तेच्या माहितीवर प्रवेश प्रदान करते.
- **अष्टपैलू संभाषणे:** अपग्रेडसह, वापरकर्ते वर्तमान कार्यक्रम, स्थानिक जेवणाचे पर्याय, शैक्षणिक सहाय्य (उदा. जीवशास्त्र परीक्षेची तयारी), व्यवसाय योजना तयार करणे, प्रोग्रामिंग, कोडिंग, विश्रांती क्रियाकलाप, छंद आणि यासह विविध विषयांवर चर्चांमध्ये Pi ला गुंतवू शकतात.

जेम्स वेब टेलिस्कोपने शोधलेली सर्वात जुनी 'डेड गॅलेक्सी'

- जेम्स वेब स्पेस टेलिस्कोप (JWST) वापरणाऱ्या खगोलशास्त्रज्ञांना सर्वात जुनी ज्ञात "मृत" आकाशगंगा सापडली आहे.

- JADES-GS-z7-01-QU असे नाव दिले गेले, जेव्हा विश्व त्याच्या सध्याच्या वयाच्या फक्त 5% होते तेव्हा याने ताऱ्यांची निर्मिती थांबवली.

महत्त्व:

- हा शोध अंदाजे 500 दशलक्ष वर्षांनी पूर्वीच्या शोधांना मागे टाकतो.
- हे "मृत" आकाशगंगेचे सर्वात जुने उदाहरण आहे.
- खगोलभौतिकशास्त्रज्ञ टोबिअस लूझर यांनी त्याच्या तारा निर्मितीच्या पद्धतीची तुलना जेम्स डीनच्या अचानक थांबलेल्या क्रियाकलापांशी केली आहे.
- सुरुवातीच्या विश्वात भरपूर वायू उपलब्ध असूनही, ताऱ्यांची निर्मिती अचानक थांबली.

वैशिष्ट्ये:

- 100 दशलक्ष ते एक अब्ज तारे असण्याचा अंदाज आहे.
- आकाराने लहान मॅगेलॅनिक क्लाउडशी तुलना करता येते परंतु चालू तारा निर्मितीपासून रहित.
- विद्यमान तारे बदलीशिवाय कालबाह्य होतील, ज्यामुळे रंग निळ्या ते पिवळ्या ते लाल रंगात बदलला जाईल.

संभाव्य कारणे:

- संशोधक अतिमॅसिव्ह ब्लॅक होल किंवा वायू कमी होण्याच्या प्रभावासह समाप्तीच्या कारणांचा अंदाज लावतात.
- JWST च्या प्रगत क्षमतांनी स्नॅपशॉट निरीक्षण सक्षम केले, ज्यामुळे तारा तयार होण्याची शक्यता उघड झाली.

जेम्स वेब स्पेस टेलिस्कोप बद्दल:

- डिसेंबर 2021 मध्ये लॉन्च करण्यात आलेली, ही आजपर्यंत बांधलेली सर्वात शक्तिशाली स्पेस टेलिस्कोप आहे.
- इन्फ्रारेड खगोलशास्त्रासाठी तयार केलेले, ते हबल स्पेस टेलिस्कोपच्या आवाक्याबाहेरच्या वस्तूंचे अन्वेषण करते.
- ब्रह्मांडाच्या बाल्यावस्थेतील अंतर्दृष्टी प्रदान करून सर्वात जुने तारे आणि आकाशगंगा यांचा अभ्यास करणे हे प्रामुख्याने उद्दिष्ट आहे.
- त्याची उद्घाटन प्रतिमा जुलै 2022 मध्ये कॅप्चर करण्यात आली, ज्यामुळे प्राचीन आकाशगंगांसह अनेक शोध लागले.

विविध बातम्या

इस्रोचे दुसरे रॉकेट लॉन्चपोर्ट

- अलीकडेच, पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांनी इस्रोच्या दुसऱ्या रॉकेट लॉन्चपोर्टच्या बांधकामाला सुरुवात केली.

भारताला नवीन लॉन्चपोर्टची गरज का आहे?

- वाढती व्यावसायिक प्रक्षेपण: अंतराळ क्षेत्रातील खाजगी खेळाडूंना परवानगी देणाऱ्या अलीकडील धोरणामुळे भारताला व्यावसायिक प्रक्षेपणांमध्ये वाढ अपेक्षित आहे.
- विद्यमान सुविधेवरील दबाव कमी करणे: श्रीहरिकोटा येथील ISRO चे सतीश धवन स्पेस सेंटर (SDSC) SHAR चे ओव्हरलॉडिंग टाळण्यासाठी, नवीन लॉन्चपोर्ट आवश्यक आहे.
- विविध प्रक्षेपण क्षमता: कुलसेकरपट्टिनम लॉन्चपोर्ट लहान पेलोड हाताळेल, ज्यामुळे SHAR ला चंद्र, शुक्र आणि मानव-उड्डाण मोहिमेसारख्या मोठ्या मोहिमांवर लक्ष केंद्रित करू शकेल.
- खाजगी खेळाडूंना सुविधा देणे: खाजगी कंपन्या अंतराळ प्रणाली विकसित करू शकतात, उपग्रह तयार करू शकतात आणि वाहने प्रक्षेपित करू शकतात, अंतराळात खाजगी क्षेत्राच्या सहभागाला प्रोत्साहन देऊ शकतात.
- समर्पित पायाभूत सुविधा: ते मागणीनुसार व्यावसायिक लॉन्चसाठी समर्पित प्रक्षेपण पायाभूत सुविधा प्रदान करेल, सुरळीत कामकाज सुनिश्चित करेल.

तामिळनाडूमध्ये नवीन इस्रो लॉन्चपोर्ट का आहे?

- भौगोलिक फायदा: तामिळनाडूमधील कुलसेकरपट्टिनमचे किनारपट्टीचे स्थान नैसर्गिक लाभ देते.
- SSLV साठी ऑप्टिमाइझ्ड ट्रॅजेक्टोरी: लॉन्चपोर्ट थेट दक्षिणेकडे मार्गक्रमण करण्यास परवानगी देतो, स्मॉल सॅटेलाइट लॉन्च व्हेईकल (SSLV) मोहिमांसाठी फायदेशीर आहे.
- कमी इंधनाचा वापर: SHAR कडून आवश्यक असलेल्या पूर्वेकडील मार्गाच्या तुलनेत कुलसेकरपट्टिनमचे पश्चिमेकडील स्थान SSLV मोहिमांसाठी इंधनाची बचत करते.
- विषुववृत्तीय समीपता: विषुववृत्ताजवळ स्थित, दोन्ही लॉन्चपोर्ट्स पृथ्वीच्या फिरण्याच्या वेगामुळे पेलोड क्षमतेत लक्षणीय वाढ करतात.
- वर्धित पेलोड क्षमता: विषुववृत्ताच्या समीपतेमुळे पृथ्वीच्या परिभ्रमणामुळे वेग वाढतो, ज्यामुळे भूस्थिर उपग्रहांना फायदा होतो.

71वी मिस वर्ल्ड स्पर्धा 2024

- चेक प्रजासत्ताकमधील क्रिस्टिना पिस्कोव्हा हिला मुंबई, भारत येथे एका भव्य कार्यक्रमात नवीन मिस वर्ल्ड 2024 म्हणून मुकुट देण्यात आला. मागील मिस वर्ल्ड 2022, पोलंडमधील कॅरोलिना बिएलॉस्का हिने एका शानदार समारंभात तिच्या उत्तराधिकारीला मुकुट घातला.

उपविजेते आणि कॉन्टिनेन्टल विजेते

- फर्स्ट रनर-अप: लेबनॉनची यास्मिना जायतौन
- मिस वर्ल्ड आशिया आणि ओशनिया: लेबनॉनची यास्मिना अझायतौन
- मिस वर्ल्ड युरोप: झेक प्रजासत्ताकची क्रिस्टिना पिस्झकोवा
- मिस वर्ल्ड अमेरिका आणि कॅरिबियन: त्रिनिदाद आणि टोबॅगोची अचे अब्राहम्स
- मिस वर्ल्ड आफ्रिका: बोत्सवानाची लेसेगो चोंबो

मानवतावादी पुरस्कार

- नीता अंबानी यांना रिलायन्स फाऊंडेशन या नानफा संस्थेत केलेल्या कामाबद्दल मिस वर्ल्ड ह्युमॅनिटेरियन अवॉर्ड देण्यात आला. मिस वर्ल्ड ऑर्गनायझेशनच्या अध्यक्षा ज्युलिया मोर्ले सीबीई यांनी त्यांना हा पुरस्कार प्रदान केला.

सोन्याचे नॅनो पार्टिकल्स

- बऱ्याचदा 'गोल्ड भस्म' म्हणून संबोधले जाते, सोन्याचे नॅनोकण त्वचेच्या काळजीमध्ये त्यांच्या उपचारात्मक आणि सुशोभित गुणधर्मासाठी ओळखले जातात.
- ते त्वचेचे बाह्य संक्रमणांपासून संरक्षण करतात, वृद्धत्वाचा सामना करतात, चयापचय सुधारतात आणि शरीराला पुनरुज्जीवित करतात.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- सोन्याचे नॅनो पार्टिकल्स (AuNPs) हे सोन्याच्या अणूपासून बनवलेले लहान कण असतात, ज्यांचा आकार साधारणपणे 1 ते 100 नॅनोमीटर असतो.
- त्यांच्या लहान आकार आणि आकारामुळे त्यांच्याकडे अद्वितीय ऑप्टिकल, इलेक्ट्रॉनिक आणि उत्प्रेरक गुणधर्म आहेत.

फायदे

- त्वचेद्वारे सहजपणे शोषले जाते, ते एक कायाकल्पक म्हणून कार्य करतात, मानवी शरीराच्या विविध प्रणालींना संभाव्यपणे लाभ देतात.

- विविध आयुर्वेदिक तयारीसाठी अविभाज्य, ते त्यांच्या कायाकल्प, इम्युनो-मॉड्युलेटिंग, सुशोभित आणि उपचार गुणधर्मासाठी ओळखले जातात.
- ते कोलेजन कमी होणे कमी करतात, पेशींच्या पुनरुत्पादनास उत्तेजन देतात, चयापचय सुधारतात आणि स्नायूंना टोन करतात.
- ते अंतर्निहित ऊती, हाडे आणि नसा मजबूत करतात, तरुण दिसण्यासाठी योगदान देतात.
- सोन्याचे नॅनोपार्टिकल्स आणि नैसर्गिक घटकांनी समृद्ध असलेले स्पार्कलिंग गोल्ड फेस वॉश यासारखे नाविन्यपूर्ण फॉर्म्युलेशन प्रभावी स्किनकेअर सोल्यूशन्स देतात.

अर्ज

- **बायोमेडिकल:** इमेजिंग, थेरपी आणि डायग्नोस्टिक्समध्ये वापरले जाते, एक्स-रे, कॉम्प्युटेड टोमोग्राफी (CT), आणि फोटोकॉस्टिक इमेजिंगमध्ये कॉन्ट्रास्ट एजंट म्हणून काम करते आणि फोटोथर्मल थेरपी आणि औषध वितरण सुलभ करते.
- **उत्प्रेरक:** विविध रासायनिक परिवर्तनांमध्ये उल्लेखनीय उत्प्रेरक क्रियाकलाप प्रदर्शित करा.
- **इलेक्ट्रॉनिक्स:** नॅनोइलेक्ट्रॉनिक उपकरणे, प्रवाहकीय शाई आणि सेन्सरमध्ये वापरले जाते.
- **पर्यावरणीय उपाय:** पाणी आणि मातीतून प्रदूषक शोधणे आणि काढून टाकणे.

न्येपी दिवस

- न्येपी डेला बालीचा मौन दिवस म्हणूनही ओळखले जाते.
- हे बालिनी कॅलेंडरनुसार हिंदू नवीन वर्षाचे प्रतीक आहे.
- बालीची बहुसंख्य लोकसंख्या हिंदू धर्माचे पालन करते.

महत्त्व

- न्येपी डे हा एक पवित्र दिवस आहे ज्याचा उद्देश बेटाला मागील वर्षाच्या नकारात्मकतेपासून शुद्ध करणे आहे.
- हा दिवस सकारात्मक आणि समृद्ध नवीन वर्षासाठी सुरुवात म्हणून साजरा केला जातो.

साजरा करण्याची पद्धत

- न्येपी हे मौन, उपवास आणि ध्यानाने साजरा केला जातो.
- सर्व दिवे आणि ध्वनी बंद आहेत आणि सर्व क्रियाकलाप बंद आहेत.
- दिवस शांतता, आत्मचिंतन आणि ध्यानात घालवला जातो.
- वाहतूक ठप्प होते आणि बेट निर्जन दिसते.

कोचरब आश्रम

- दांडी यात्रेच्या 94 व्या वर्धापन दिनानिमित्त पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांनी अहमदाबाद, गुजरात येथे पुनर्विकसित कोचरब आश्रमाचे उद्घाटन केले.
- 1915 मध्ये दक्षिण आफ्रिकेतून परतल्यानंतर कोचरब आश्रम हे गांधींचे भारतातील पहिले घर होते.
- मोदींनी 1,200 कोटी रुपयांच्या गांधी आश्रम स्मारक आणि परिसर विकास प्रकल्पाचा मास्टर प्लॅनही उघड केला.

गांधी आश्रम स्मारकासाठी भविष्यातील योजना

- मास्टर प्लॅनमध्ये आश्रमाचा 55 एकरपर्यंत विस्तार करणे, गांधींचे निवासस्थान, हृदय कुजसह 36 इमारतींचे जीर्णोद्धार आणि संवर्धन करण्याचे उद्दिष्ट आहे.
- यामध्ये प्रशासन सुविधा, अभ्यागत सुविधा, परस्पर कार्यशाळा आणि सार्वजनिक उपयोगितांसाठी नवीन संरचना समाविष्ट आहेत.
- गांधी विचारांचे रक्षण आणि प्रसार करण्यासाठी एक अभिमुखता केंद्र, एक ग्रंथालय आणि संग्रहण इमारती बांधल्या जातील.

पोबिटोरा वन्यजीव अभयारण्य

- सर्वोच्च न्यायालयाने आसाम सरकारला गेंड्यांच्या लक्षणीय लोकसंख्येसाठी ओळखले जाणारे पोबिटोरा वन्यजीव अभयारण्य स्थापन करणारी 26 वर्षे जुनी अधिसूचना मागे घेण्यापासून रोखले.
- सर्वोच्च न्यायालयाने म्हटले आहे की, वन्यजीव अभयारण्याची अधिसूचना रद्द करण्यासाठी राष्ट्रीय वन्यजीव मंडळाची परवानगी आवश्यक आहे. या आदेशामुळे वनवासींच्या हक्कांचे संरक्षण करण्याच्या प्रयत्नांना अडथळा येत नाही, असे स्पष्ट केले.

बद्दल:

- पोबिटोरा वन्यजीव अभयारण्य हे देशातील सर्वात जास्त घनतेचे एक शिंग असलेल्या गेंड्यांच्या धारणेसाठी ओळखले जाते.
- अभयारण्यात राजमायोंग राखीव जंगल आणि पोबिटोरा राखीव जंगलाचा समावेश आहे. राजमायोंग टेकड्यांवर बिबट्या, कॅण्ड लंगूर, पोर्क्युपिन, पॅंगोलिन इत्यादींसह अनेक प्रजाती आढळतात.
- बऱ्याचदा 'मिनी काझीरंगा' म्हटल्या जाणाऱ्या, ते त्याच्या प्रख्यात समकक्षासोबत समान लँडस्केप आणि वनस्पती सामायिक करते.
- पोबिटोराच्या अंदाजे 72% क्षेत्रामध्ये अरुंडो डोनाक्स आणि संकरम गवताचे प्राबल्य असलेल्या ओल्या

सवानाचा समावेश आहे, उर्वरित भाग जलस्थानी व्यापलेला आहे.

एका शिंगाच्या गेंडा बदल:

- IUCN लाल यादी स्थिती: असुरक्षित.
- निवासस्थान: मुख्यतः आसाम, पश्चिम बंगाल आणि उत्तर प्रदेशमध्ये आढळतात.
- आसाममध्ये चार संरक्षित क्षेत्रांमध्ये अंदाजे 2,640 गेंडे आहेत: पोबिटोरा वन्यजीव राखीव, राजीव गांधी ओरंग राष्ट्रीय उद्यान, काझीरंगा राष्ट्रीय उद्यान आणि मानस राष्ट्रीय उद्यान.

आंतरराष्ट्रीय गणित दिन

- Pi दिवस, दरवर्षी 14 मार्च रोजी साजरा केला जातो, गणितीय स्थिरांक pi (π) चा सन्मान करतो, जो तारखेच्या अंकांच्या महत्त्वामुळे निवडला जातो (3/14 pi च्या पहिल्या तीन अंकांना प्रतिबिंबित करतो).

महत्त्वाचे मुद्दे:

- 2009 मध्ये, यूएस हाऊस ऑफ रिप्रेझेंटेटिव्हने पाय डेला अधिकृतपणे मान्यता दिली.
- UNESCO ने नोव्हेंबर 2019 मध्ये Pi दिवस हा आंतरराष्ट्रीय गणित दिवस म्हणून घोषित केला.
- मूळ: लॅरी शॉ यांनी 1988 मध्ये सॅन फ्रान्सिस्कोमधील एक्सप्लोरेटोरियम येथे स्थापना केली.

Adda247

Maharashtra ka mahapack

Live classes, Test series
Recorded videos, E-books

MPSC (राज्यसेवा) MPSC (संयुक्त) महाराष्ट्र पोलीस तलाठी, वनरक्षक, कृषी विभाग महानगर पालिका नगर परिषद, जिल्हा परिषद, SSC & ALL OTHER STATE EXAM